МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партe Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 46 (4059). | ШОАТТА, 17 апрель, 1965 шу. | Мах 2 кап.

ШЕРАГІА ЙОАРЖАЕ МАЙНА ХЬАЛХАРА ЯХЬ!

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш толаица кхоачашъяра цаэ а хьинар а ца кходеш бІаьстан балхаш деш я Шаьла района «Джалка» совхоза коммунистически къахьегама сийлен цІи делаю Джамалаев Татий бригада. Дикача хьокхамашца чакхдаьккхар цар дІалаха юртбоахама шу. Совхозе эттара лакхара хьукхьамаш да цу бригади дараш. ХІара гектара тІара 46 центнер хьажкІаш яьлар.

Семилетка укх тІеххьарча шера юртбоахама къахьегамхоашта хьалхашка латта декхараш дика кхетаду механизатораша. Укх шера социалистически яхье а баьнна къаьсета хьинаре къахьет цар. Шоай хана органически минеральни удобренеш тайсе лаьтта хьаьндаь къамкІа дІаюргІйола участок кийчъеш я бригада.

Бригада механизатораша юкъе а цхьа лакхарча хьокхамашца белгалбаьлар тракторист У. Виситаев.

Лоацца дикача агротехнически хана 400 гектара тІа махка баьккхар. 150 гектара дисковини йир. 100 гектара тІа планировка яь валлар из.

Сурта тІа: бригадира помощник Хумидов Султаан (аьрдехьара), тракторист Виситаев Умрани.

Н. Кобманашкаев сурт.

ХЬУВКЪАЕРГЬЯ ХЬАЖКІАШ!

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра айденнача хьинарца къахьегаш ба укх денош ка Наурски района «Братски» совхоза шоллагІча отделене механизатораш. Де йиш яр ду цар хІара гектара тІара дукхагІа кІаи мукки чубара. Маьхаш даьхад гуралха дийнача, ялаташта, суперфосфат тессай. ХІаьэ мукх дІабийнача тІеххьарча гектараш тІа тесса йоалаш латт минеральни удобренеш. Лоацца хала дІайийна отделене бІаьстни юкхье ю культураш: горох, кон, шекаре свекла, кхьираш.

ХІанз боххлоша хьалхашка латтачарех керттера декхар да комсаш хьалъехналгеи хьажкІаш дІаювлгеи. Дика лел укхааа уж балхаш а. 130—140 саг хул хІара денна комсаш йолча бол беш. Хьаьстарех хІанзалехьа хьайийхна хьинай 130 совгІа гектара тІара комсаш.

200 гектара тІа хьалкхеергья отделене ялатийна лаьрхІа йола хьажкІаш. Из лоархІамера декхар кхоачашдергда Вахабова Бувас кулгалдеча механизировани звено коллектива. ШоллагІа шу мара дац из механизировани методех хьажкІаш хьалкхеу, укх шера лакха хьувкъам баккха лаьрхІад звено членаша — хІара гектара тІара 60 центнер фуаллъакха хьажкІаш.

Уж кхоачашдара дика лард эллай цар. ХІара гектара тІа 10—12 тонн а кхоачаеш бІаьсти йоалэшехьа а дІадоврждаьа хьажкІий кхай тІа ширдаьнна кхо. Дика цамца даьнкхад лаьтта, хий диллара оша сенгараш лерттІа цІеньяй, харцаш даьхад. Калиброванни ль хьажкІай фуна.

В. ЕЛХОЕВ.

ДУГА ДІАДЕРА КИЙЧО ЯЦ

Йоаггіаш йола йоакхо еш бац Шелковски района «Червленский» яхача колхоза кулгалхой дуга, борц, кхыйола хІемаш хьувкъалера. Соахка 30 гектара тІа дийнадар боахаме дуга. ХІара гектара тІара чудера 40,2 центнер дуга, планах лаьрхІар 30 центнер мара йоацача.

Укх шера кхы а дукхагІа дуга дІаде лаьрхІар колхоза кулгалхоша. Из гІулакх віашттІехьданкха тІадиллар керттерча агронома кон. Гиркевичех цхьоалгІча бригада бригадира П. Кетовнен.

Бакъда, цар шоашта тІадилла гІулакх кхоачашданзар. КПСС ЦК мартовски Пленум хиначул тІехьагІа юха дагадехар колхоза кулгалхоша шоаш дийцар. ТІаьхха ерабаьлар уж кхашка хьажа. 20 гектар хулаш дола кха белгалдаьккхар цар дуга дІаде. Хий тІадовгІергдолаш а латтергдолаш а гонзахьа гІай де, боаьоица шьарде, цуя тІехьагІа яха, махкица тоаде дена тха. Бакъда, из гІулакх хІанз а даьдац. Шиь трактор йоалл цу лаьтта болх беш, цхьабгІьда уж аральна кхо-дир ди мара дац, хІаьта йиса ха кІезигга я.

Цул совгІа хІанзчул тІеьагІа лаха а Іомабе а безаш ба дуга ледадергдареш.

Соахка 200 гектара тІа борц дІабийра колхозе. Доал ца дарах во хилар из, хІара гектара тІара 2,8 центнер мара аланзар. Борц во кьувкъара керттера бахьен дар из хаьнал тІехьагІа дІабери удобренеш ца товсари.

50 гектара тІа буврга во укх шера. Бакъда, хІара гектара тІа 2—3 тоан ширдаьнна кхо дилалраз совгІа кхы удобренеш ехкалц из дІебуяргболча лаьтта.

Нитта ледара лел «Червленский» яхача колхозе гураьха дийнача ялаташта минеральни удобренеш товсаргa. Нагахьа санна хІанззехьа а доаггІаш дола гІулакх дІа ца кхоачийте соахка санна во хьувкъергда гураьха дийна ялаташ, нитта борци дуген. Из ца хилийта декхарийла ба боахама кулгалхой.

Ал. ПЛИЕВ, тха собкорр.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА V СЕССИ

Селхан, 16 апреле, пионерий Дворце Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета V сесси хилар. Сессе йийцар «Социалистически законность дІаха чІоагІъяра де дезарашн правопорядок чолхаераша доаттабеча хьовсема общественность юкъеозаря яхача дешах йола республика прокурора депутата Бурмистрова доклад.

Цу дешах даьца седенад йир сесе законодательни предложеней комиссе председателя депутата Газиева.

Преносах лъамаьхаш дир депутаташа Медюкова, Ямычкина, Цанцева, Довадова, Братчиков, Кузнецова, Крымчанкова, Чахинова, ВЛКСМ обкома секретара Мадаева, Шаьла райисполкома председателя Бескиева, Шелковской райисполкома председателя Зимнева.

Сессе чІоагІдир йиьдагІчох цхьалагІчох лессешта юкъе Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума тІайийна указаш.

Сесс балхах йола отчет тІайоагІача номер тІа хургьа.

КУЛГАШ ЯЗДАЬД СОВЕТСКО-РУМЫНСКИ КУЛЬТУРНИ БАРТ-ЦХЬОАГІОН ГІУЛАКХИЙ ПЛАНА

МОСКВА, 15 апрель. (ТАСС). Советско-румынски доттагІаль Общества правлене председателя В. В. Афанасьевнос Советски Союзаца доттагІаль бувзамаш доаттадеча румынски общества Генеральни Совета бюро (АРЛУС) члена Константин Присмаси кулгаш яздир 1965 шера йолча культурни барт-цхьоагІон гІулакхий плана.

Чакхъяха лаьрІача мероприятешта юкъе — делегацеш дІа-хьа хьайтар, коммунизм хьалъеча советски къахьегамхоштен социалистически общество хьалъеча румынскичарнен карагІаьннача хІамех лувцаш йола тайп-тайпара информационни материалаш дІа-юха кйийр. Барт лаьнттІехьабаьннай Советски Союзе румынски культура денош халкъа Румыние советски культура денош уйттадара, цкинна а мехка вахаренча исторически денойта лечаль торжественни сайренаш собранеш яра хІоттъеха.

Массехк шера лІаьтта Ерргресcийск яхье котъювлаш хьайоагІа Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаш Кагерманов Оалхазара бригада.

Укх шера лакхара социалистически декхараш тІа а айца март беттa хиначa КПСС ЦК Пленума решенеш кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я хІанз цун бригада.

Сурта тІа: лакха хьувкъам лун йолча хьажкІа фу дІаде лаьтта кийчдеш а из хІанз.

Н. Кобманашкаев сурт.

Дикка айлургья экономика

Барт тайна, беккхача безаша дІадоладаьд бІаьстан балхаш эггара хьалха кхашка арабаьннача «Джалкинский» совхоза кхоалагІча отделенерча механизатораша. Пхийт-пхийтта накъа тІехьа а болаш цхьа минут эзаьа ца йоаеш къахьийтар тІоадаа дІакъоврлача трактористаша Бараховев Ахьмада, Мансуров Іалихана, Кодоев Іамархана.

Шоайла социалистически яхь а даьца дийнахьара норма шоза а кхы совгІа а кхоачаш ца йича чубоххадар уж. Шин-кхаь дийнахьа чакхбаьккхар цар из болх.

Цу хана хьатІаэттар лаьттаа оаха денош а. Из болх гектара бехкткхаме бар, хІана аьча 270 гектар кха дисадар отделене гураьха ца оахаш. ОарцагІбаьлар трактористаш. Дийнахьа а бийсан а цадар кхашкара тракторий моторий чата. Къонача механизатора Барахоев Муса-Хьамас хьалхарча дийнахьа 14 гектар лаьтта аьхар тІехьа накха а боаккхаш. ХІана ца эшнаш кхоъ норма!

Нитта толамца чакхдаьккхар механизаторашa из декхар а, шиЙ ханнахьа дІайийра хьалха дІаши культураш.

БІаьстан ха сиха хувцалу. Цхьаза йоачаш хуа, цхьаза йокхаш отт. Йоачаш хиннале а сапаргІата баьина ІаховшаІзар механизатораш.

Сихха оарцагІа а баьнна шоалагІа зеба тІа махка баьккхар отделене боххлоша. Из болх бир укх бІаьсти ьхача лаьтта тІа а.

— ХІанз сатийна да тха, — йоах отделене управляюще аов. Халатханова. Нагахьа санна шоалагІа макка ца боаккхаш оаха лаьтташ дІадийтадаларе хІара гектара тІара пин-кхо центнер ялат доргдар.

ЛоархІаме лелаху отделене шекара свекла дІаюш доаа лаьтта. 120 гектар а уж — дІадахача шера хиначул дукхагІа. Цох хІара гектара тІа 10 тонн совгІа органически удобренеш техай. Хьаьндаьд из минеральни удобренешца а. Шоаза макха баьнкхаб, шоалагІа культиваци ю.

Фу дІаделеьа кольчати катокаш па лаьтта нийсде лерхІ механизаторашa. ТІаккха фу дІадувча хана сеялкашта тІехьа шаьра катокаш тайта тоІадергда.

— 300 центнер свекла чувца лаьрхІад оаха хІара гектара тІара, — йоах тракторий бригада кулгалхочо Имагожев Баширa. Раьза ба свекловодаш хІанз дукха ха йоацаш партен правительстван юртбоахама хьалъехьа яьча решенешта. Цу решенешта вов а луш лакха хьувкъамаш кхеде лаьрхІад механизаторашa.

Цар беча балхага хьежача ховргда хьинаре, безамца уж хьувкъамаш йоллаш бохк. Ер шу шиай боахама пайда мара ве ца деш чакхдаккха лаьрхІад цар.

М. ХАНОЕВ.

КОЛХОЗАШКАРА ЙОАККХАЧА ПОДОХОДНИ НАЛОГАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

I.

ЮКЬАРА ПОЛОЖЕНЕШ

1. Колхозашкара йоаккха подоходни налог теха юртбоахама артелашa, хІаьта нитта юрта боахамгара, гІенна йолча предприятешкара, услугаш ярах тІайоагІаш доходаш йолча чкъьарий доахача артелашa а.

Подоходни налог тоха йоагІа:

а) юртбоахама производствагара, услугаш ярах, гІенна йолча предприятешкарен промыслашкарен хьатІаенача колхоза цІенача дохода, 15 процента боарамерча рентабельноста нийса дола дохода даьхеш хІаьта нитта цу шера лаьрхІа колхозхой социальни ІалашІон централизовании союзни фонде дІачутела ахчен юкъера а даьккха;

б) колхозхочуи боахаме болх беш волча цхьаннена лоархІаш, боахама рентабельностага хьежна доацаш, СССР Министрий Совето уйттабеча, бетта юкъера лаьрхІача эпача алапе боарамах тІех дола колхозхой къахьегамах мах телача фонда даькъа.

Подоходни налог тохаш даьха чкъьарий пачхьалкхен заготовителашка а кооперацега а дІателарах чкъьарий лувцача артелашта хьатІаенача чкъьарий доахачарча доходаш.

2. Подоходни налог тохара колхоза цІена доход лаьрхІе къоастаду колхозхойи колхозе болх бе арахьара тІабоалабаьча махлен къахьегамах мах телара белгалдаьча, продукци йохкарах, услугаш ярах, продукцега диначи (пачхьалкхен розничии маьхашца) хьатІадоагІача ахчашен из продукци яккхарга а услугаш ярга а дІабодача маьхан юкъера ахча.

Боахама рентабельноста боарам белгалбоаккх процентаца колхоза хьатІаена цІена дохох ехка продукци яккхарга, аьча услугашка, колхозхойи колхозе болх бе арахьара тІабоалабаьча махлен къахьегамах яла аьнна къоастаь продукци яккхарга дІабодача маьхаца нийс а ен.

II.

НАЛОГА БОАРАМ ОТТАБАРА ПОРЯДОКИ НАЛОГ ДІАТЕХКА ХАНАШИ

3. Налог тохаш йолча колхоза цІенача дохода лаьрхІа шера тохаш йола подоходни налог 12 процента боараме тех, хІаьта къахьегамах мах телача фонда налог отташ дола даькъа СССР Министрий Совето уйттадеча боараме тех.

4. Шера юкъе подоходни налог хІара кварталe дІатеих колхозаша цу шерарча доходаш тІара.

Укх шера I, II, III кварталашка дІакха езача подоходни налога боарам оттабу хьалхагІа дІадахача шера оттальча подоходни налога боарам, цу шера колхоза хьатІаенача ерригача ахчан доходий боарамца нийсбеш белгалъьча процентага хьежа йоагІаш йолча кварталерча финансови отчетах колхоза хьатІаенна ерригача ахчан доходаш мелла а хьежаш.

Укх шера IV-ча кварталe дІатакха езача подоходни налога боарам оттабу III-ча кварталерча ерригача ахчан доходашка хьежна оттабаьча налога боарам тІарча, союзни республикашка гІоалла дІанийсъьача укх процентазах хьежна:

Казахски ССР колхозашта — 50 процент;

РСФСР, Грузински ССР, Азербайджански ССР колхозашта — 60 процент;

Белорусски ССР, Литовски ССР, Латвийски ССР, Эстонски ССР колхозашта — 80 процент;

Украински ССР, Узбекски ССР, Молдавски ССР, Киргизски ССР, Таджикски ССР, Армянски ССР, Туркменски ССР — 100 процент.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо лу IV-ча кварталe подоходни налог оттаьра процент шера тІаенача ерригача доходашта юкъе цу кварталерча доходий удельни доза хувцадаларга хьежна лакхъе а лохъе а, хІаьта нитта налог дІалелара ха колхозий экономически башхалонашка хьежна цхьан беттага кхачалца тІехьаякха а.

5. Подоходни налог укх ханашка дІатех колхозаша:

25-гІа апрель тІаккхачале — I-ча кварталерча ерригача ахчан доходаш тІара лаьрхІа оттабаьча боараме;

25-гІа июль тІаккхачале — II-ча кварталерча ерригача ахчан доходаш тІара лаьрхІа оттабаьча боараме;

25-гІа октябрь тІаккхачале — III-ча кварталерча ерригача ахчан доходаш тІара лаьрхІа оттабаьча боараме;

1-гІа декабрь тІаккхачале — III-ча кварталерча ахчан доходаш тІара йоаккхача подоходни налога боарам тІара оттальча процентах лаьрхІача ахчан боараме — (IV-ча кварталера подоходни налог);

отчетни шера тІаьхьа доагІача шера 1-гІа март тІаккхачале — шера тІайоагІача налог тохаш йолча цІенача доходага хьежна оттадьча ахчан боараме, I, II, III, IV-ча кварталашка дІатехха ахчан а лоархІаш. Нагахьа санна шера тІайоагІача налог техача цІенача доходга хьежна оттальча подоходни налога ахчан боарам I, II, III, IV-ча кварталашка дІатийкхача ахчал лохагІа бале, совгІа дІатийнна ахча цу шера дІахо такха езача налога метта дІалархІ е колхозо дІадехе финансови органо цунна юхалу.

III.

НАЛОГАХ ЙОЛА ЛЬГОТАШ

6. Переселений боахамех вІашагІъехача колхозашта а хІаьта нитта переселенцаш шоашта юкъе дІачуийцача колхозашта а подоходни налогах льготаш тел СССР Министрий Совета къаьсттача решенешка хьежна.

7. СССР Министрий Совета бокъо лу юрта боахама цхьацадола доакъош дегІадара стимулировани яр духьа колхозаш подоходни налог техка езаргйоацаш мукъаьха а, хІаьта нитта, нагахьа санна ялаиза яргйоацаш моттиг хуле, колхозашта налогах льготаш оттае а.

8. Союзни республикай Министрий Советашка йиш я подоходни налог дІалла еза ха цхьацайолча колхозашта тІехьаяха а нагахьа санна дииза даргдоацаш хуле, яккийса налогаш республика бюджета чутах колхозашта тІера хІалха а.

Областаш йоацача союзни республикай Министрий Советий, автономни республикай Министрий Советий, къахьегамхой депутатий краевойи областнойи Советий исполнительни комитетий йиш я стихийни хатар хиннача цхьацайолча колхозашта подоходни налог такха еза ханаш тІехьаяха а хІаьта нитта, нагахьа санна дииза даргдоацаш моттиг хуле, яккха йоагІача бюджетий чутах, уж колхозаш налогах цІенъе а цхьадолча даькъе мукъаьха а.

9. Стихийни хатар хиннача колхозашта (дІайийна юртбоахама культураш ца тохар, Іаьржа хий дар, мух балар, догІаш делар, цІи елар, мохк агар, лаьтта тІахариар, токхам тахкар бахьан долаш йовр а доахах доадар а) къахьегамхой депутатий районнийи городскойи Советий исполнительни комитетий решенеех харарча шерал тІех ца йоалийтача налог такхара ханаш тІехьаяха йиш я.

IV.

НАЛОГ ДІА ЦА ЯЛАРАХ БОЛА БЕХКТОКХАМ

10. Подоходни налог нийса лархІаран шиЙ ханнахьа дІаллараш хьалхара бехктокхаме я колхоза правлени.

Тела йоагІача финансови органа СССР финансай Министерства оттальча формах колхоза правлене дІачутел:

а) хараьча шера I, II, III-ча кварталашка хьатІаенача ерригача ахчан доходаш тІара йоагІача подоходни налога расчеташ.

III-ча кварталe хьатІаенача ахчан доходаш тІара йоагІача подоходни налога ахчан расчеташ цхьана колхозаш декхарийла а IV-ча кварталерча подоходни налога ахчан расчет дІачуяла;

б) хараьча шера хьатІаенача налог тохаш йолча цІенача дохода, налог тоха йоагІаш долча колхозхой къахьегамах мах телача фонда даькъа расчеташ шера йоагІача подоходни налога ахчан боарам.

11. Эттара хьалхарча аргІанна подоходни налог тохх колхозаша. Нагахьа санна оттальча ханашка налог дІа ца тохе, дІадаланзе дина ахча колхозий текущи счеташ тІара (къаьсттача текущи счетагара дІаяккхача) хьадовких бюджете ахча дІачутелара пачхьалкхена кооперативни предприятеша а организацешта а оттальча порядках.

Ахча дІадала деза ха тІахьийтарах пени доаких тІехдалийтачa хІара дийнахьа 0,05 процент а долаш.

12. Заявленеш жалобаш еш налог ца йоаккхаш йитац.

Нагахьа санна колхоза тайдина йолаш решени йойа, харцахьа хьачудена ахча решени яьчул тІехьагІа 10 ди даланзехьа колхоза юхадерзу.

13. Колхозашкара йоагІа подоходни налог нийса оттаерь тІехь ханнахьа дІатакхаран тІехьожам доаттабелга финансови органашта тІадожаду.

Финансови органаш кварталални финансови отчетай а шера оттальча бухгалтерски отчетай балансай а дешешца гІоалла а хІаьта нитта доагІаш долча колхозий документашка гІоалла а финансови органашкахь колхозий правленешa подоходни налогана дь кварталани шерен расчеташ нийса йий.

Нагахьа санна подоходни налога ахчан боарам харцахьа оттабаь хилар гучадоале налога боараме е йоагІача тайпара перерасчет ю.

* * *

14. Ер Указ чакхдаккхарах йола инструкци СССР финансай Министерствацеи СССР юрта боахама Министерствацеи цхьана арайоаких.

15. Ер Указ чакхдаккха дІадолалу 1966 шера колхозий доходашта налог тоха йолаелча дена.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. МИКОЯН.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1965 шу, 10 апрель.

СССР Министрий Совете

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) пленума решенега хьежна СССР Министрий Совета оценаш тІайийцад: дукх дукхагІа дикхен пачхьалкхенга доахкен колхозий а совхозий а материальни базаш бобийнхара хьакъехьа

Колхозашкен совхозашкен хьайбай продукци яккхара рентабельность Іалашъяр а юкъарча хьайбай боахам дІахо дегІакхулара дола хьалаш хилийтар а духьа СССР Министрий Совето колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча боахамашта тІоагІ а яь, 1965-ча шера 1 мае дена юкъейоалаю цар пачхьалкхенга дохкача дакхера, юкъера, дохерчох юкъера уиитанность йолча доахаина, жена, газаранита а хьакхарчашта а (бошени, ерста, духхала ярш) хІанзалца хиннача мах-хашта процентахье укх боараме союзни республикашка гІоалла еш йола надбавкаш: доахаина — 20 процентагара 55 процентага кхачалца, хьакхарчашта — 30 процентагара 70 процентага кхачалца, колхозашка жене газаранитен — 10 процентагара 70 процентага кхачалца, совхозашкен пачхьалкхен кхыча боахамашкен — 10 процентагара 60 процентага кхачалца.

РСФСР, Украински ССР, Грузински ССР, Азербайджански ССР, Армянски ССР, Киргизски ССР, Таджикски ССР доахаи районашкарча колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча боахамашта жене газаранитен хІанзалца хиннача мах-хашта тІатоха оттаю 100 процента боаммера надбавкаш.

Калининградски Пермски областий а Удмуртски АССР а, РСФСР Къилбаседа-Малхбузен, Центральни, Волго-Вятски районий, Украински ССР Полесья районий колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча боахамашта жене газаранитен хІанзалца хиннача маьхашта тІатоха оттаю 70 процента боаммера надбавкаш.

Союзни республикай Министрий Советашта тІадиллад доахаина, жена, газаранита хІанзалца хиннача маьхашта тІатохаш йола надбавкаш укх союзни оттаьча надбавка юкъерча боарамал дукхагІен кІезигагІен хургйоацаш зонашка гІоалла нийсъелга а СССР Госпланана дагалъячахул тІехьагІа уж надбавкаш чІоагІъелга а.

Союзни республикай Министрий Советаш декхарийла я колхозашкен совхозашкен хьайбай продукци яккхарга дІайола мах лохбара, материально-технически Іалашо чІоагІъяра, доакъарий база чІоагІъяра, къахьегама оцсарде лакхъяра мероприятеш кийчъеш чакхъяхен.

Чакхъаьккхача шурий (обрата) маьхи лохъякхье

Колхозашта, совхозашта, пачхьалкхенга шура йохкаш йолча пачхьалкхен кхыча предприятешен организацешта шурий промышленноста предприятешна дІахецача чакхъаьккхача шурийна (обрата) 1965 шера 1 мае дена тоннах 10 сома боараме мах оттабаьб СССР Министрий Совето.

Союзни республика Министрий Советашна бокъо еннай колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча юртбоахама предприятешта организацешта дІахецача чакхъаьккхача шурийна (обрата) боарамаш уйттаде.

Городашта, промышленни центрашта, курорташта шура техача районашкарча а хІаьта нитта шурий-консерви заводашта гонахьарча зонашкарча а колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча юртбоахама предприятешта организацешта шурий мистал (кулитанкен заводашкен из дІачулуча хана (19 градус а кхы дохагІа а хуле маьха надбавка тІатох центнерах 50 кепиг а долаш, хІаьта мистал 19 процентал лакхагІа доацча центнер шурийна 50 кепиг лохбу мах.

Шурий базисни хьоанала боарамаш хувцаш хьакъехьа

Колхозаша, совхозаша, юртбоахама предприятешен организацешен, колхозхой боахамаша, кхыча гражданаша, пачхьалкхенга йохкача Іатта шурий базисни хьоанала юкъера нормаш 1965 шера 1 мае дена СССР Министрий Совето укх боараме оттаю (шурий дозалца проценташна нийсъеш): РСФСР — 3,7, Украински ССР — 3,6, Грузински ССР — 3,8, Литовски ССР — 3,4, Молдавски ССР — 3,5;

РСФСР Министрий Совета, Украински ССР Министрий Совета, Грузински ССР Министрий Совета тІадиллад хІара области, краина, автономни республикана укх союзни йоагІаш йолча союзни республикана оттабеча юкъерча боарамал дукхагІен кІезигагІен доацаш дола Іатта шурий базисни хьоанала боарамаш (шурий дозалца проценташна нийсдеш) бугт ха ялаехьа чІоагІделга.

Шурий базисни хьоанал хувцарца дукхаденна лакхъю 1965 шера оттаь хиина шура эзара план РСФСР-е гІоалла — 500 эзар тонн, Украински ССР — 150 эзар тонн, Литовски ССР — 10 эзар тонн.

Партийни вахар

ЛЕРТТІА ЧАКХДАККХА ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕШАРА ШУ

Юрташка — апрель беттен горадашка — май беттен чакхдоал вай республике политически дешара системера шу.

Хьеш мадарра, политически дешара системерча кружокашкеи семинарашкеи 1964 — 1965-ча дешара шера Іомадаьд партеи советски халкъеи вахарца айхха дуьзаденна дола марксистско - ленински теоре доархІамегІара дешаш. Цар балха кертера чулоацам хиннаб вай, мехка коммунизм хьалъяра, социалистически система дегІаахара, хІанзарча этапе коммунистически болхлойн партей стратегеи тактикаи актуальнегІа йола проблемаш Іомаелга.

Укх дешара шера коммунисташи парте боацараши политически дешара системана юкъеоалара тешал яу марксистско - ленински теори Іомаяраца цар дукхагІа хьаьт хилара, политически дешара уж дукхагІа тІакхуьш хилара. Масала, республика политически дешара системе дешаш 75 эзар гаргга саг ва, цу даькъе 27 эзар коммунист а волаш. Цул совгІа массови пропаганда тайп-тайпарча формашка — халкъа университеташка, популярни лекторешка, кхычарча дешара юкъеэзар 33 эзар совгІа саг. Пропагандистски балха юкъеэзаш партийни, советски, профсоюзни, боахама кулгалхой, инженерно-технически болхлой, юрта боахама специалисташ, вузий, техникумий, школай преподавателаш юкъе а болаш вола 5,5 эзар пропагандист, консультант, лектор.

Укх шера дукхача кружокийи семинарийи балха анализ йича, вайга эла йиш я, цигара занятеш дикагІа вІашгІехьъяьнна, лакхача теоретически боараме, промышленни предприятей, колхозий, совхозий къахьегамхой коллективай вахарца, хьалдача декхарашца айхха юваш чакхъюаз, аьнна. Творчески, паьрхІа леладу кадрай, коммунистий, парте боацарий дешар химически комбинате, крекинг-заводе, нефтемаслозаводе, «Старогрознефта» НПУ бурув деттача конторе, консервни заводе, МалгІабика, Гудермеса, Сунжениски, Наурски, Ачхой - Мартана, Шелковской районий дукхача кхыча предприятешка.

Парте берригача идеологически балха керттера звено санна лоархІ партийни организацешка политически дешара система, даим цуй чулоацам техк цар, коммунистийи парте боацарийи дешара тІахьожам лоаттабу, уж дешаш дуьц парткомашка, бюрошка, коммунистий собранешка.

Политически дешара системерча звеньяй балха аьттув балга, эттара хьалха, пропагандистски кадрех, шоай сийлахьа декхараш цар лархІарах тайша да. Вай республике мІезига бац, кадрай политически кхетам лакхбара новкъостал а деш, занятеш лакхача идейно-теоретически боараме чакхйовхилга Іалашдеш болча пропагандисташ. Хоастаде доагІаш да дикагІа болча пропагандистий нов. Лебедевай (гор. Грознера № 7 йола юкъера школа), нов. Семеновай (Грозненски мехкадьтта чакхдоаха завод), Муталиева «Малгобекнефта» (НПУ ІІІ-гІа), нов. Сотникова (Наурски района «Победа» яха совхоз), кхыбарий балха опыт йоаржаяр а.

ДІанхача шерашка а санна, укх шера республике болх беш яр промышленносте, юрта боахаме балха йола 4 эзар совгІа кхалсаг а хІьата ништа цІен-ноаной а юкъеоаш йола, лоаман кхалнаха кхаьча кружокий шерра сеть. Лоаман кхалнаха тьеха политически дешар дика вІашгІехьдаьккхад МалгІабика, Советски, Ачхой - Мартана районашка.

Цхьабакъда, мукІарло данза даргдац, республике кадрай политически дешар вІашгІехьдаккхара, церна марксистско - ленински хьехам балара юкъе хІана а цІенхаштара кхоачамбоацараш хилара. Уж гучадувла даьлар дешара шу доладенначахьа юкъе деза, цхьайолча партийни организацешка дешара шу дика кийчоца ец дІадоладенначахьа, занятеш тІехьайоахаш юкъейоалаш хиннача, цхьайола занятеш теоретически боарам лоха болаш лийннача хана. Из эла доагІа, эттара хьалха, кружокаши семинараши вІашагІйоххара, пропагандисташ хьахаржара, юххьанцара занятеш вІашагІйоххара гІулакх геттара осала дІадолахаьча Назрановски районах Аьлча кхоачам ба, хаьлхара занятеш «Экажевский» совхоза кхаь отделене, кхаь юкъерча школе, ялат дІачуийдеча пункте, «Назрановский» совхоза центральни усадьбе, сельхозтехникуме юкъахъяьхха хилар.

Дешара шу доладенначахь юкъе нотгигаш кийсалора цхьайолча занятей боарам нов. Брежнева КПСС ЦК мартовски Пленуме аьча доклада тІа кердача низала хьахьеххача, парте Центральни Комитета вайна хьалхашка оттадаьча декхарашна хьежжа боацаш. Цхьадабола пропагандисташ во кийчлу занятешка, материал творчески Іомаяра моттеж дешара план а темаех аь методически разработкаш а йийшача кхоачам бу.

Цхьайолча партийни организацешка мелбалийтаб политически дешара системана шоаш лоаттабу тІахьожам, хІьата кхьметтел хІана а, дешара шу чакхдоалаш латтача, цуи итогаш е эзача вай дІаххьачача хана, лоархІам па беш леладу кахрай политически дешара дешаш. КПСС Шаьла райкома бюрос укх денношка дийцар района кружокашкеи семинарашкеи занятеш во вІашгІехьъяхарах дола дош. 22-ча марта, политдешар долча дийнахьа, парторганизацей секретарийи пропагандистийи бехках юкъахъяьхар занятеш политически дешара система дукхача звеньяшка, белгтала аьлча, аьшабетонни хІамаш еча заводе, шекара заводе, автобоахаме, хІьата «Пищемаш» яхача завода, лесхоза, кхыча партерганизацешка идейно - теоретически боарам лоха болаш чакхйийлар занятеш. Бакъда, цу тайпарча гІулакхашца машар хила йиш яц, хІьата занятеш юкъахъяхарах бехке барашта чІоагІа партийни бехк баьча КПСС Шаьла района бюрос дьр нийса гІуллакх а да.

Байнача бетта КПСС обкома бюрос дийцар «Наурски района политически дешара система балха хьакъехьара» дош. Бюрос КПСС Наурски райкомагарех юххьанцарча партийни организацешкарех хьадийхар политически дешара системана деш дола кулгал тоалеша, кружокашкеи, семинарашкеи хулча занятей идейно-теоретически боарам лакхбелга, пропагандистски кадрай дешара формаш, методаш эргалъа тоелга. Масала, тІадожадаьд Іомаеш йола теоретически материал кхы а айхагІа вахарца коллектива а хІара ладугІача а хьалдача гІулакхашца юваш йиш хулийташ йола, деша ухараша практически задамеш телара метод пропагандистски балха практикана шерагІа юкъехулуьйтаргІа.

Политически дешара система кружокашкеи семинарашкеи хІана дешара плана тІехьара темаш Іомаеш я. Цул тІехьагІа юрта районашка ши занятийн хьордашка цхьа занятийн е эза ништа юртбоахама производство планаши тешшаман дегІаккхувла йиш хулийташ дола экономически организационни гІулакхаш чакхдаха оттадаьча Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета мартовски Пленума материалаш Іомаяра.

Парте областной комитета пропаганди агитацеи отдело могаду хьалхаро занити укх деношта детаолга: 1) СССР халкъа боахам дегІаахара керттера итогаши юртбоахама производство тІехьайнсара бахьанаши; 2) дІахо юртбоахама производство айяра парте чакхдаха оттадаь керттера экономически гІулакхаш.

ШоллагІча занята ер дешаш Іомадолга: 1) колхозаши совхозаши дІахо организационно - боахама гІулакхашта чІоагІъяра цхьадола дешаш; 2) юрташка организаторски, идеологически, боахама болх тоабара даькъера партийни, советски, комсомольски, профсоюзни организацей декхараш.

КПСС ЦК мартовски Пленума цкъа занятеи хетте политически дешара сете горадашкарча партийни организацеша, дувца оттадераш укх тайпара дешаш а долаш:

1. Укх тІеххьарча шерашта СССР юрта боахам дегІаахара керттера итогаши юртбоахама производство тІехьайнсара бахьанаши.

2. Юртбоахама производство дІахо айяра парте чакхдаха лаьрхІа кертера экономически гІулакхаш.

3. Политически организационно-политически болх дІахо тоабара декхараш.

Партийни организацейи пропагандистийн декхараш сенах латт аьлча, уж латт, уж темаш хІоаргга, творчески Іомаярах, хІара занятеш чулоацам кІоарга болаш, вахарца коммунизм хьалъяра практикаца, коллектива хьалдача декхарашца юваш ладугІарий идейни кхетам лакхбара, производственни гІулакхаш тоадара новкъостал деш хилийтара.

ХІара юххьанцарча партийни организаце, хІара кружоке, семинаре политически дешара гІулакхаш магагІча хьажа тІа да КПСС горкомашеи райкомашеи сиха къоастадергдола а гучадьнна кхоачамбоацараш дІадахара доагІаш дола гІулакхаш чакхдоахаргдола а гІулакх даладача. Политически дешара системерча ерригача звеньяшка дешара шу дика чакхдаргдола гІулакх де деза.

Политически дешара система балха юкъера лоархІаме этап я дешара шера итогаш яр, хьинаре, сакъердаме, творчески чакхъала еаш, къахьегамхой вахарца, практически декхарашца айхха ювавенна хила езаш йола теоретически конференцеш итогаш занятеш чакхъехар. Итогаш занятешна ништа новкъостал де деза ладугІарий хІаннарча актуальни дешаннара хьашташ дегІадоаладара.

Дешара плана тІеххьарча темашта а итогаш занятешта а хетаь пропагандистий семинараш ец я хІоаз КПСС горкомаши райкомаши. Пропагандисташта йовзийтанза яргьац итогаш занятеш чакхъяхара методика, царех хьеха дола уж чакхъяхара хьалаш ништа уттаю. Цу гІулакха бакхача лоархІаме хила езаш я политически дешара цІеношкарей кабинеташкарей методически советаш. Дика хургдар, нагахьа саннна опыт йолаш болча пропагандисташа итогаш занятеш кийчъяра къонагарна новкъостал дере. ХІана, цІакха а ца хиннача тайпара, чІоагІбе беза иттогаш арий санна, ништа общественни хьисапе болх беча а методически советий политически дешара кабинетий болх. Уж декхарийла а пропагандисташта методически установкаш телла, эшаш дола литература, гейтара пособеш, промышленни предприятей, совхозий, колхозий балха экономически анализ яра справкаш кечйеи уж хьахарна новкъостал деш.

Дукхача йоаккхийча предприятешка, колхозашка, совхозашка чакхъяха лерхІача теоретически конференцех лаьца аьлча, уж декхарийла я коммунистически общество хьалъяра теорей практикаи эттара актуальнегІа дола дешаш кІоаргеи уйланцеи дувца, производство дІахо эргалъяха тоалраи къахьегамхошта юкъера идейно-кхетама болх чІоагІбарах практически рекомендацеш кийчъей чакхъяхеи вІашгІехьдаргдолаш хьалхагІа а бакъоца а кийчъяла, хІара доклад, содоклад дика уйла а яь кийчъе.

Коммунизмана дешар — цу хьаькъалерча ленински девизаца бах советски нах. Республикерча ерригача партийни организацей декхар да политически дешара системера е дешара шу дика, лакхача идейно-теоретически боараме чакхдаккхар а хьатІадоагІача дешара шера дика кийчо яр а.

В. С. СИМАРЗИН,
КПСС Нохч - ГІалгІай обкома пропаганди агитацеи отдела заведующий.

ЗАНЯТЕШ ДИКА ЛЕЛ

Марксизм-ленинизма теори Іомаяра тІехь-тІехьагІа дукхагІа тІакхуш ба хІана къахьегамхой. Из дика хетадеш да.

Марисен Ленинен производственни Іомаеш, политически системе дешараш духьа ба хІана районе. Семинарски 16 группа, 13 кружок, цул совгІа хозяин-кхьалхь йоал 6 кружок чуйоагІа тха района политически дешара система юкъе. Вай мехка коммунизм хьалъяра, дунен социалистически система дегІаяра, хІанзарча этапе коммунистически боахамах а болхлой а партей стратегически тактикай проблемаш Іомаю семинарашка гулвенна кружокашкеи укх дешара шера.

ХІана политически система дешара шу чакхдоала латт. ДукхагІайолча семинарашка группашка кружокашка програмаш Іомаяьннай. Итогаш занятеш кхийнай.

ВеагІавхаь вов дика пропагандисташ Якушина Татьяна Георгиевна, Нальев Леча, Муташ Султан, Горбунов Николай, Ревзанова Найдат.

Л. САМГАЕВА,
КПСС Урус-Мартана района партийни кабинета заведующий.

В. И. Ленин ваь 95 шу дизарга

АХАРХОЙ-ВИКАЛАШ В. И. ЛЕНИН ВОЛЧА

Политически литература издательства укх гаргарча хана арахеш «Ильичах дагадоагІараш» (1917—1918) яха брошюра. ДагадоагІарай автор хІанз персональни пенсионер йола Мария Николаевна Скрыпник я, 1917 шера ноябра юкъе дела 1918 шера март беттага кхача чакхца Совнаркома секретарше болх баьб цо. Владимир Ильич волча укх делегацеш тІаийки а хиннай.

Укх вІалкхаьъе хеш тхна я цу брошюра раздел хьи, цу тІа дуьц Ленин волча кхача ахархой дукхача делегацех а царца Ленина леладаьча гІулакхех а.

...Эттара тІехйолча тактичноста хьокхам бар Владимир Ильич Ленина. Доллача хІамах тІехь ше масарел тІехвале а, мутІарех болча новкъостанца леладеча гІулакха тІехь цІакха а цхьакха тайпа хьалхетар хургдоа хІача ходалийтанар цо. Цунна гонахьа хиннача берригача наха, царца Совнаркома уборщицаш, регистратораш, технически болхлой а болаш, чІоагІа дукха везаш вуцар из, цІаккха а вицлахар царга моафшал хатта.

ДагадоагІа сона шкъа ахархой - викалаш баьхна. Царна дайна къамаьлах гучадьлар хьалха помещикий хиннача свекла моста кхашка кІа хІаде безаш болаш уж хилар. «Свекла йийна хиннача лаьтта чІоагІа дика да йоадар ахархоша. Со уж тешабе гІоргаи свекла юаш дола лаьтта болхлой - ахархой Іаьдало доадийтаргх ца хилярах. Цар чІоагІа аьлар:

— Из лаьтта доахаш дайне а могаргдац. Сала цу тІа хІа дІахургда. Ленин волча дитал тхо, цо нийсхоша къоастадергда, аьргга я.

Аз Ленин волча бигар уж. Владимир Ильича ше хьайийхар наї, царга кулг дІа а кхоададеш ше волча чуьйийхар цо уж. Пхийтта минут аьлар. Кабинете дІачуьхар со. Нах тІайнцача хана массала ше хулча тайпара, кресла чу вагІар цо, сайоІаш вола саг санна, хаче кисашка кулгаш а дехна. Ганаш тІа кийнаш а ехка, сих а ца дуьш, цІенхашта, тешара оазаца хувцар ахархоша Ильича шоай юрта лечох. Хетаргахьа, къачаьх кІоаргенахзар. Цхьа бІарг вІашка а тоІабаь, зуьш бІарахьежар из ахархошта. Цо деча къамаьла юкъера дешаш хезар сона.

— Шекара заводаш йоацаш мишта мегаргда вай? Вайна, вай мехка ма дезий шекар, доккхал дехьа а дивьа, дохарг а да вай из.

Юхера а доходаш араьбаьлар. Уж чІоагІа ревьа бар «керттерча большевика» даьча къамаьла, цо шоаца лаьцача гІулакха. Ништа цІа дьихкар цар сона шоаш къамаьл деш болхлой-ахархой Іаьдала керте латтачун. Лаьттангара баьхна, царнаш лаьттача дукхача шерашка горадах бола тешам байна, гороскоой нах делчоу леробалара уйла йолаш хинна нах бар уж. Бакъда, Владимира Ильича хьалъкъаля нийсо цунна нах кІоарга духохо беташ хилпрш дийца вартвоаца хІана дир ахархошта. Сона бІаргадайра сийлахьволхача Ленина уйлаж дийнача хьестах нхийттача ахархой дог ништа тохаденнадар. Сона га а бь ходенаша йоахар:

— Юра дІадахача, тхоашта бІаргадайнар дІадувцаргда оаха. Шедар дийцар цо тхона ше мадарра, нийса.

Викалех цхьанне ше са Іалина йийна дІаводаш аьлар:

— Хьакъял дола управитель хургва вай хІана, ахархой гІулакх а дова цунна.

Цу оригинальни долча хоастара жоп а хуш, аз дийцар шерна Ленин дукхача хана ахархой вахар зуьш хилар, лаьтта бахьан цар лоаттабу къовсам цунна кІоарга бовзилга, цо ший ерригача хана болхайна большевистски партин ахархошта лаьтта а шоай лоІаме хилар а хьадаккха Іоманбаьлга. Викалех цхьанне хьаттар сога:

— Алалахь тхога: дерига гІулакхаш цо ше къоастаду?

Аз аьлар Владимир Ильича дерига пачхалхалкхен гІулакхаш партена цхьана, большевикий Центральни Комитете, правительстве къестаду, партена а Ленина сайна хет.

Викалех цхьанне юха а хаттар дир:

— ХІаьна из юкъе воацаш къоастадер фуд? Доллача хІамангга хьожар а законаш могадер а ше ва из?

Гуш дар уж чІоагІагІа цунах тешаш хилар, цо хьакъял лолапни кхетамцеи хьалхле леладергхьарах цар бІуболар. Ленин юкъе воацаш цхьаккха хІама цо леш хиларех бизза тешаш юрта цІабаза белам бар цар.

(ТАСС).

Таппер яхача финский городера В. И. Ленина музей. Из вІашагІъеллай 1946 шера «Финляндия—Советски Союз» яхача Общества моттигерча отделене. Музей экспозици хьаотталъй 1905-ча а 1906-ча а шерашка В. И. Ленина кулгал а деш хиннача а доацаш РСДРП хьалхарен шоллагІен конференци хиннача помещене чу.

АДН—ТАСС сурт.

ЮРТАШКАРА ШКОЛАШ ТІЕХЬАЮС

Росглавторгметь Республикански управлене, просвещене Министерства, комсомола обкома а соцамах тишна аьшк гулдара месячник дІахьош ба вай республикера кагирхой, дешархой, комсомольцаш, пионераш. Месячника йолча деношка вай металлургашта ши эзар тонн тишна аьшк дІачугулдала деза ба уж.

Цхьаннха ди а сахьат а ца доадеш из декхар кхоачаде болабелар Грознерча массе школашкара дешархой. ЦхьоалагІа апрель чІакхоачаш цар гулдаь тишна аьшк йиъ бІаь тоннал совгІа дар.

ХІаьта мишта дІахьо из болх юрташкарча школай дешархоша? Горадерча школашка дІалача хьавна тІехьабус уж. Месячник йолалуча деношка юртарча цхьайолча школашна тІанийца декхараш дакха дар, бакъда уж кхоачаде дукха сагота-м бац цигара дешархой. Геттара кІезига да цар гулдаь тишна аьшк. Масала, Грозненски района Петропавловскай яхача станицерча школа дешархоша гулдаь тишна аьшк илзайтта тонн кхоачаш дац, Карабулака 11 шерарча школа дешархоша—йийта тонни Сунженски района Ассиновски юкъерча школа дешархоша бархІ тонни гулдаьй.

Царел а вогІа да Ведана, Советски, Пхьарен, кхыйолча районашкарча школай гІулакхаш. Цхьаккха тонн тишэ аьшк гулдаьдац цигарча дешархоша. ХІана а тІехьадац из гулде, цулухьа школа кулгалхоша а дешархоша а цхьаккха минут ца йоаеш тоабе беза из болх.

С. АРСАМАКОВ,
Нохч-ГІалгІай Росглавторгмета управлене керттера инженер.

КЪАХЬЕГАМЦА ДАЬККХА СИЙ

1963-ча шера «Малгобекнефтаъ» НПУ № 2 йолча бурув деттача конторе Н. Ф. Севостьянова кулгалдеча вышкомонтажникий бригаде дІахелладир № 817 йола амурни буровой вышка хьалъяра балхаш. Дикача толамаша чакхъеьккхар из вкамен вышкомонтажникаша. Плотникаша, электросварщикаша, слесараша-монтажникаша берригa нийса тІабахайта кхьахайтар бурув деттаранта сихагІа из хьалъяьккхара.

Монтажни балхаш дах даьлча, болх дІаболийр бурув деттача мастера Майстренко Анатоле кулгалдеча бригада. МалгІабика районе эттара кІоаргагІа йола скважина яр № 817-гІа яр. Цига тоха дезаш дола бурув 4100 метр яр, лохерча меладкара мехкадьтта кІедж тохийтар дар бурув деттарашта хьалхашка латта деккар.

ЧІоагІа чоалхаеш хаьеш хила йу скважина бурув тоха. Из къаьста хьахьеккар леалахарча скважиной дакнеца. Бурув деттараша дика кхетадерй бурув тохача дукха халонаш нийсалургйолга. ХІама дергдац, толамца кхоачашергда вай воашта хьалхашка латта декхар, — йоахар мастера. Дукха уйла йир болх дикагІа дІаболийбара. ЦІаьхха а анализ йир леалахарча скважиной дакнешта, шоашта ена № 9-12 дола осташ хьакъоастадир. Хьалха бурув дийттача, скважиной опытага хьежжа нийса расчет йир де дезача балхий. Дукхача хана деш бурув детташ хьабоагІача болхлоех латтар коллектив, хІьата а царех цхьаккха балхло хиннавацар ништа кІоарга бурув тохача.

Керда мехкадьтта гучадаккхара йола къовсам дІабоадабир. Тоха деза бурув кІоарга да, из шийаргІанн Іатхъ мархала дикала, ништа кІоаргача дика вІашгІехьбоаккхалац из. Дукха халонаш нийсалу инструмент хьалъайечеи из Іочуйохийтачах. КІоаргагІа хьежжа нийса ха езаш яр мархала параметраш. Цу гІулакха дика зем боаккхаш бар лаборанткаш ии. Долгополова, Седеанева, Гарлач, кхыбараш. Шоай сменех балха тІа гІалат нийсдалийтацар цар, дика хоара мархалий параметраш, цо дикха новкъостал дора бурув деттарашта.

Бригадана кулгалдеш вола нов. Майстренко 1963-ча шера дошо мастер ва. Цо болх дика вІашгІехьбаккхарах цу шера дола балха тІа хьалха латташ хьайоагІа из. ДІадахача шера цкъа пайда ийцача маркалах шоллагІа пайда а эцаш конторана цо кхоь утяжелителаш 1215 тонн а.

Дика болх бу бригада хІанз а. Укх шера февраль бетта геологически хьалаш хала хиннадаш а бетта план тІеххоачаш а ер скважина проектах лаьрхІа хиннa 4100 метр бурув теха йистеялар бригада. ЛаьрхІача хана дукха хьалха техар из. Лохерча мела тІа кхьчар бригада, хІанз скважина испытани [illegible] а.

Барт тайнача [illegible] вай болх нийса [illegible] хилара [illegible] лаьтта декхараш хана хьалха кхоачаде. Технологи нийса а [illegible] оборудованех бина [illegible] эцарах пачхалкхена [illegible] даь ахча 130 эзар сом да. Хенал хьалха кхоачашйир бригада [illegible] бетта план а.

Цу бригаде болх беш ба дукхача къамех бола нах. Цара юкъе ба эрсий, гІалгІай, нохчий, гІумкий, украинцаш, немций, кхыбараш. Дукхача хана дика болх беш хьабоагІа из. Точиев, Клочков, Рева, бурув деттарий гІончаш С. Баталов, Н. Старцев, Ларионов, кхыбараш. Даим коллектив из хунелуш хьайра вІашгІехьдолийт болх дикагІа вІашгІехьбаккха.

Укх шера контора бурув деттача бригадаша тоха деза бурув 18 эзар метр я, цох дукхагІйер лохерча мелашка а тохаш. Кхо эзар совгІа метр бурув тоха дезаш я нов. Майстренкое кулгалду бригада, хІьата — цо декхарех тІайийна 3900 метр бурув тоха.

Май сийна хьинар кхы а сов хаьшка къахьегаш я бригада. Вить бетта план хенал хьалха кхоачашъергья оаха, — йоах бригада мастера Майстренкое. Цох дог тийша ба бригада членаш.

Н. САГАЛАЕВ,
КПСС МалгІабика горкома инструктор.

КАГИРХОША ХЬОКХАМ ТЕЛ

ЦхьоалагІча майна сийленца накъа гІорга вай яхача денах болх беш ба «Грозпромстрой» треста СМУ-12 комсомольцаш. Къаьстта дика къахьегаш ба штукатураш - комсомольцаш. ХІанз Калинина посёлке крупнопанельни цІеной хьалдеш ба уж. Хьалха латтачарна юкъе ба комсомолкаш Нестеренко Валентина, Мохова Нина, Растерцева Мария, кхыбараш. ХІара смена норма 110 — 115 процент кхоачашъю цар, хІьата квартала план 115 процент кхоачашъяй. Вить бетта план 25-ча апреле кхоачашъе лерІ цар.

М. ГЕЛИСХАНОВ,
СМУ-12 бетонщик.

КОММУНИСТАШ ПРОИЗВОДСТВЕ

Грозненски крекинг-завод республика эттара а къаьнагІчарех йола мехкадьтта чакхдоаха завод я. Цига хьаю мехка халкъа боахаме шерра дІайодаш йола продукци.

Укх шера хьалхарча шин бетта валови продукци арахецара план 109,8 процентаи къахьегама васарле лакхъяра план 108 процентаи кхоачашъяьй завода коллективо. Дика вІашгІехьбаьккха балхлойи инженерно - технически болхлойи къахьегам, предприяте чурта тороних дерггІа пайда эцар, производства культура лакхъяр — уж да завода партийни организаце баьча боккхача организаторски политически балхах хьахиннар.

Заводерча болхлоех хІара пхелагІа вола саг коммунист ва, хІьата коммунистех 92 процент юкъерчаи доацаш материальни рузкъа шоаш хьадеча балхаш тІа ба, производства керттерча участкашка дІалийбаь берриге коммунисташ.

Укхаза я ийс цеховой партийни организаци 23 партийни группе. Коммунистий творчески кхьаж хьал а волаш лакх а деш, заводапарткома герт массе а коммунист производстве авангардни лоархІам болаш хилийта, царга коллективаш вокшта тІехьа хиийта.

Завода коммунистий эттара хьалха бахар коммунистически къахьегама болама юкъе. ХІана 170 совгІа коммунист ва коммунистически къахьегама ударник волаш.

ДукхагІа бола коммунисташ дерригa кердадар, прогрессивни дар чакхдоахараш ба. Заводерча коммунистех хІара пхелагІа саг рационализатори изобретатели ва.

Завода партийни комитето, коммунистийи парте боацарийи йоаккхача активаца оагІув а бехкаш, чІоагІа терко я хьалхашка латта дешаш къоастадара, рузкъа кхоабара тІехьа лоаттабу къовсам лакхбара, технологически установкашна беча балха анализ яра, шийна тІадхалача гІулакха хІара производственни бехктохаме хилар лакхдара.

Хан-ханнахьа я партийни собранеш, цига дуьц предприяте коллективо беча балха дешаш. Масала, ништа хийцар производство, къахьегам вІашгІехьбоаккхача гІулакха хІетьала кулгалхойи инженерно-технически болхлойи лоархІам лаккхабара, хІара новкъостал еча хьал кхоачашъяр. Цул бахьан таккара а из дІадаккхара предложенеш кийчъяра а комиссеш хержар партийно - пачхалкхен тІахьожама новкъостал дара группайи постийни викалаш а «комсомольски прожекторо» членаш а юкъе болаш.

Хьежача гучадаьлар планаш оттаеча кхоачамбоацараш хилара совгІа цехашкеи установкеи зехьа дохача рузкъаьа дукъалава къовсам цІенхашта мелбар я. Ништа хьежача гучадьнараш дийцар парткома заседане а цеховой партийни организацей собранешка а. Мехкадьттеи мехкадьтта продуктийи чІоагІа кІоалтагІа йоаргІйола дика предложенеш йоалайир цига коммунисташа. Уж бахьан долаш 868 тонн мехкадьттеи цуи продуктийи кхойир.

Москверча 15 предприятей Грозненски нефтемаслозаводой дІадоладаь гІулакх хьал а лаьца, завода коммунисташа лакхоир экономически балха боарам. Заводе болх беш я технико - экономически совет, экономически анализа бюро, къахьегама нормаш уттаяра общественни бюро. Царна юкъе вода 122 технолог, царех 50 коммунист а волаш. Цар чІоагІа дакъа а лоацаш заводе ханнахьа хул боахаца активаш, экономически конференцеш.

Завода коммунисташа керттера терхам тІабохийт гІишлош хьалъярен кердача техника объекташ караерзарен дешашта. Партийни организаце ханназа бувзаш лоаттабу проектировщикий, гІишлошъерий парторганизацешца, гІишлошъяра-монтажни балхаш дика а ханнахьа а чакхдаларга хьеж. ГрозНИИ партбюроца цхьана заседанеш я, нига вІашгІехьдоах балха юкъера кхоачамбоацараш дІадахара тІадерзаиь гІулакхаш.

Партийни комитето йоккха терко я цеховой партийни организацейи партийни группайи лоархІам лакхбара хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коллективаш эарагІъяхара а администраце беча балха тІахьожам лоаттабара а царга йола авангардни моттиг лакхъяра.

Цу гІулакхах тІаийнача решене тІа къаьстта терко тІаяхийтар цехера хьал бахьан хІара коммуниста бола бехктохам лакхбара, къахьегами производственни дисциплина чІоагІъяра.

ХІана цеха коллективо даиман кхоачашъю пачхалкхен план. Дика болх беш я итт коммунист юкъе вола № 5 йолча установка партийни группа. Уж берригаш а коммунистически къахьегама ударникаш ба, творчески къахьегара хьокхам тел, технологически процессаш тоеш эргайох, установка лакха рентабельность хилара тІехьа къовсам лоаттабу. Партгруппа инициативой установке йидлай къахьегама дикагІа йолча методий школа.

Из бахьан долаш установка барт тайнача коллективо цкъа аьккха Іийнаш ерритсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг.

9/10 яхача установка партгруппо хан-ханнахьа я партийни собранеш. Ремонт дикагІа яра а продукци толашагІа арахецара а хьеж уж, ремонт ца еш установка йоккха йІаьхьара тІехьа къовсам лоаттабу, технологически дисциплинага хьож.

Н. Островске цІерачча № 13-14 йолча установка партийни группо кхетамца вІашгІехьбоаккх коллектива къахьегам. Производстве хьалха латтача коммунистически къахьегама ударникаша массех вІашш гарта латта балха профессеш Іомаяьй.

Партийно - пачхалкхен тІахьожама комитета новкъостал дара группаи посташтех юкъе керттера моттиг коммунисташка я. Царна юкъерча 50 сагах 35 коммунист ва, хІаьта группана керте латт коммунист нов. Аронов.

Партийно - пачхалкхен тІахьожама новкъостал дара группо гІо ию планироване дош вІашгІехьдаккхара, къахьегама дисциплина чІоагІъяра, автотранспортах нийса пайда эцийтара, зехьа мехкадьттеи мехкадьтта продуктийи ца йоайтара тІехьа болх бир.

Партийни группаша бен бола организаторски болх, коммунисташа шоай декхараш хьинар долагІа кхоачашдеш хилар, царех хІаране бола авангардни лоархІам — уж дерригаш а завода партийни организаце баьча боккхача организаторски балхах даьнна беркат да.

И. БАЛАБАС,
КПСС Заводской райкома оргтодела заведующий.

КПСС ЦК Пленума решенеш—вахаре!

ХЬАЛХЛЕ ЛЕЛАЕРИЙ МУГIАРЕ

Ер ха хьаттIаотталла тIехьадусачу боахамех лоархIаш хиннай тха колхоз. Докхаш ае дора тхона фермаша, кIезига пайда эцар лаьттаех. Шоай къахьегама денаех лаит, кхыйола продукташ кIезига эцар колхозхоша.

Бокхха лоархIам болаш да укх шера март бетта хиннача КПСС ЦК Пленума сацамаш. Юртбоахама къахьегамхой дегаш тIоадаьхад цар. къахьегампара безам совбаьккхаб.

ХьалхагIа мишта дар? Шу дIаделлалуш отталь план дага мел делача хана хуццар, торонашка хьежжа уттаццар планаш. Боахаме мел руахьа диса эза юртбоахама шу чакхдаьлча, дIаде фу, лоахаина концентраташ хургйий, — уж дешаш вIалла дагадагIацар.

ХIанз уж кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш лехад партен принципельствах, творчески къахьегама шерра наькъаш хьадийлад.

Тхоай боахам хьалха латтараиата тIехьалхебара вша торонаш йолаш я тхога. Хьожаргда вай шу колхоз вIашагIтохалехьа «Ленина никъ» яхачй тха артело дIадахача шера дахьачи толамашка (колхозаш ер шу дIаделлалуш мара вIашагIкхийттаяц).

ХIара гектара тIара 24,2 центнер яаат чуийцар оаха шу шера. 1963 шерага дилача хIара гектара тIара 10,2 центнер дукхагIа да из.

ЦIаккха хинназц колхозе дIадахача шера саина дика коартолаш. Юкъера лаьрхIача гектара тIара 140 центнер яьлар. Дукха дац республике из хьоккха болаш боахамаш. 9 гектара тIара чуийцар оаха 963 центнер хохаш.

Иштта дика хьийкъар хьажкIаш, кхыйола культураш а. Гуйре хьатIакхоачача хана планаш хуццар. Сов йоккха яр подехоции калоташ а. Из дош а хьоастадаьд КПСС Центральни Комитето.

ХIанз кхыча тайпара да гIулакхаш. Шерра гIа бакиха йиш я тха колхоза. Тхоай наь, хьинар кходац оаха укх шера тхоай боахам диматIчарна юкъе хилийтара.

Дикка шеръенай тха колхоз ши артель вIашагIкхийттачул тIехьагIа. ХIанз 21 трактор, дукха кхыйола техника я боахаме. Цар тIа бола беш ба дика опыт йола механизатораш. Шин-кхаь дийнахьа дIахъайлар оаха 460 гектар эйба тIара тIоадал, йоачам етта мара хьотте а дьла даьнна хургдар гурахьа ахьза диса лаьттиш, дика кийчьлай хьажкIаш дIаюргйола участкаш, Iалашдаьд эшаш дола фу.

Нагахьа сайна дика ха отте 1-ча Май дIадийна дака лаьрхIад вIлдехоир лататаш.

ПайдамагIа хургйолча тайпара хийцай совообор а.

ДIадахача шера 120 гектара тIа дIайийлар оаха гидуавгаш. Дика хьувкъ уж тха хьатта. Из бахьан доаш колхозхоша хIара хьалхьегама денах 100 грамм ганарий дахьтта дала вIашIехьдаьлар [illegible] пайда баьлар колхоза а.

Укх шера 300 гектарага дIакхоачче перхI оаха уж. Тайпа да тхо оахош хIара гектара тIара 12 центнер тидуавгаш чуэцаргхилараx (план 8 центнер).

Цу 300 гектар хужача лаьттара 3600 центнер га чуэца перхI хIанз. ХIара центнерах 30 килограмм даьтта доал. Оаха лаьрхIаб цо дургбола пайха. Из бокхха ба. Цу тIа гидуаргий центнера мах укх шера лакхбенаб. Тха колхоза экономика айергья цу культуро. Цох тхо дика кхет.

ХьалхагIа колхозе дIалуаш хиннa кIа тайп-тайпарча сортех дар. Шиа ханнахьа хIаде фу хилча, кхы уйла яцар.

Из гIалат дIа а даьккха деррига лаьтта дIадийнад дика хьувкъа «Белосеми-1» аха кIа.

Иштта хуэцамаш хиннад тха хIашка. Тхо тешаш да оахош дIадахача шера даьхачарех дукха дикха гIа хьувкъаваш доахаргхилараx. Нагахьа саина дIадахача шера колхоза дукхьал растениеводства 47 эзар сом пайда, баьнабале, укх шера шозза—кхозза дукхагIа хургья из пайда.

Къахетта уйла тIахийта лелабу оаха хьайбай боахам. ДIадахача шера доттIача тайнара доакъар Iаламде вIашттIехьдаллиэзар тхо. Из бахьан долаш хьайбаш Iаптара доахаш дукха хазонеш нийлу. Доакъар [illegible] хийтта Мужесара колхоз а.

ХIаьта а уж хазонаш дIахха гIорт. Долаш дола доакъар хьайбай дукхалга хьежжа фермашта дIа-хьадекъ, хьайбаш лелаерам оарцагIбаьхаб доакъар кходара, керда торонаш гучаяхара. Цудухьа дика Iаптара доалаш латт доахан.

Укх шера хьалхарча квартала планах паччахьалкхента 35 тонна шура йоккха саар. Оаха ехкар 60 тонна.

Къахетта дика лел Костоев Висангири хулгалдем водча фермера гIулакхаш. Духха ба цу ферме шоай дехкараш тIехкхоачалдем бола доарках. Чапиева Лидас хIанзалехьа хIара беттача Iаттагара 500 килограмм совгIа шура яьхай. Иштта къахьег Биевсва ПатIимата, кхыбараш а.

ЧIоагIа новкъ уж тхона тха шефо, «Победа» яхача колхозо. Мах боацаш искусственни осемененеша мел эша оборудовани елар тхона цо, шиз на худа кхыдолча гIуллакхашта гIо а ду.

ДаьгIенех лаьаа из дунмаргдаш, хIана аьлча республике ца нетте на укхаза сайна уж дика йолаш. БIаьста ялчахьа гуйре хьатIаотталлаш цу йоккхача арешашка доалаш хул доахаш. ХIанз уж дIалахка кийчаш да тха. Хьалхеш латт ванесаш, доарташта салаIа вомещенеш.

Венга аьлча, шоай боахам деттIабара оарцагIбьинаб колхозхой. Укх шера тхоай колхоз хьалхе лелаерий мугIаре отталргья оаха.

С. ШАДИЕВ,
Сунжански района Орджоникидзе цIерахча колхоза председатель.

БОЛХ ТОАБЕРГБА

Хьайбай боахаме зоча гIулакх да совхозашка доахан Iаьхар дусилга. Шурийта, дукхага дIаледар декхду шу гIулакхо. Цхьабакъда, шу лоарIерча дика кIезига уйла ю района совхозашка. Цулухьа, 1964 шера планах 80 Iаса де деза, 69 мара дьаьац хIара бIаь Iаттон дахха ха йолаш долча шинарашка района боахамашка.

Къахетта во латт доахаш бугIе даха ха йолаш дола шинараш Iаьхара дусилга дIадаккхар, Iаьсий ца дойтара гIулакх. БIаь Iатто 63 Iаса маро ца даьча Мичурина цIерахчон 64 Iаса даьча «Горец» яхачи совхозашка эсала лелабу из болх.

Фу бахьан долаш да иштта кIезига Iаьсий дар? Хьайбай боахаме кертердар да гIожа, моша, концентрировании доакъарашка хьайбаш дерттIа кхабар. Детташ дола доахаш дакха ха йолаш дола шинараш Iаьхар дисара, деррига бахьанаш доакъараш цхьан тайпара хиларах да аьлча пийса хургдац. Доахан Iаьхар дисар дIадаккхар доккхагIча даьхье искусственни осемененеш пунктан, иштта отделенеш зооветспециалистийн баххех тийша да. Пунктешка бехча баьхь санитарни боксонаш каст-каста толхаш, хьаделлача сене дикалга хьашан, вIеаьта бугIе дена бежан шиа ханнахьа хьоастадара доярашка кхетама болх эсала бу дукхагIболча техникашна-осеменатораша.

Доахаина искусственни осемененеш ярах дола уж гIулакхаш хан-ханнахьа кхоачашдеча лина да хьокхаш. Масала, «Красноармейский» совхоза цхьоалагIча отделене техникосеменатор волча нов. Басханова хIале дикьагIча шера доат дика толамаш. БIарчача совхозе 100 Iатто 79 Iаса мара ца даьча мегте соахха 98 процент доахан дахаргдола гIулакх вIашттIехьдаьккхар нов. Басханова. Уж толамаш даьлад детта доахан дика кхоабача, гIулакх дика деча хьашашка. ХIаьта, шиа осеменаторски гавзал лоха йолча совхоза шоалагIча отделенерча нов. Ларсанова Iула юкъе бутIаш лелайт. Из гIулакх де яхаш ба кхы цхьабола осеменатораш а.

Зооветспециалисташа, техникашна-осеменатораша болх мишта бу техдача гучадьинад районе 520 етт Iахар бисалга, цу дакъе 339 етт «Горец» совхозе а бусаш.

Нагахьа сайна района совхозашдарча детта доахана Iулашна цхьадола искусственни осемененеш яра баллац даьладе а, шинарашта дIадала а искусственни осемененеш ша. Районерча 1422 бугIе да ха йолаш долча шинарех 73 мара яьац укх шин-кхаь бетта искусственни осемененеш. «Горец» совхозе 677, «Техникский» совхозе 302 шинар бугIе дитадац. Иштта хьал да 304 шинар бугIе ца дитача «Красноармейский» совхозе а. БугIе дита ха йолаш дола шинараш искусственни осемененеш еча техникашта тIа ца чIоагIIарах хьажинад уж гIулакхаш.

Цу тайпарча хьалаша кхоачашйиташ паччахьалкхенна шурех дукхи дIадалара планаш. Масала, «Горец» совхозо яккха езаш хинначул 549 тонн шура кIезигагIа а яьккхай, хIаьта паччахьалкхенна дIа ца хуш 484,7 тонн а йисай дIадахача шера. Укхаза шурий цхьан центнерага дIадодар 33 сом 31 кепиги лаккхенилад, планах 14 сом 80 кепиги долча метте. Кхоачамбаьцу хьайбашта валови доал тIаккхетара план а. Планах 406,2 тонн тIаккхета оачча 106,5 тонн мара яц тIаккхийттар. Планах 53 сом 40 кепиги хила дезача доахания тIаккхетача дулла цхьан центнерага дIадодар 431 сомаген 16 кепигаген кхачад укх шера совхозе.

Детта доахан Iаьхара дисарцеи шинараш шиа ханнахьа бугIе ца дитарцён яьовсам лоаттабар керттера декхар да хьайбаш лелаерий. ДоккхагIйола шинараш Iаьхара диса доахаш шоай ханнахьа бугIе дитара искусственни осемененеш еча пункташ болх тахна, йоацаш йолча оборудованеца, инвентараца, химикашца уж Iалашъе, иштта техникаш-кара осеменатораша шоай болх тоабелга хьадеха лаьрхIаш оаха. МохагIа а дахар кхийтта дола деррига доахан стационаре дIа а оттадарба деш а уж дергарга хьежжа искусственни осемененеш еш а хургда. Доахан даьгIенашка дака дIадехийтача бугIе дахха ха йолаш долча шинарашта укх денешка искусственни осемененеш а делалургдар тхо, цхьан цхьанкха бежан пхьарддалаза дусардоацаш. Цу деррингеша детта доахан Iаьхар дисар дIадаккха а се милетка тIеххьара шу толамца пайда беш чакхдаккхара а новкъестал дергда района боахамашта.

А. РЫНКО,
Урус-Мартана района производственни управлене партторг заттекник.

РАЙОННИ ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНЕШ

Самарддийнахьа Назрани районни партийни актива КПСС ЦК мартовски Пленума итогех районни партийни организаце декхарехи даьхна дош дийцар. Цу хьахехьа докла йиш парте райкома хьалхарча секретаро нов. Цолова С. З.

Доклад чакхъьлхьачул тIехьагIа прениеш кхайкхьар дир «Назрановский» совхоза парторганизаце секретара нов. Мальсагова, «Октябра 40 шу» яхача совхоза кхоалагIча отделене управляюще нов. Арчакова, Назрани зооветтехникума директора нов. Цокиева, «Назрановский» совхоза Аьхти-Юртарча отделене ферма доярка нов. Чагиева.

Активе хьовашалгIа еппар Назрани районаца аьхь делаеш йола Ачхой-Мартана района делегаци. Собрание даьхьа доацаш вар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома партийни органа отдела заведующи нов. Моренко Ф. И.

• • •

Грозненски пIерахча культура цIаьа хилар гоард Грозненски Октябрьски районни партийни актива собрани. Укхаза тулхенна вар кхо бaь гарте сар. «КПСС ЦК мартовски Пленума итогехи районни партийни организаце декхарехи» хоакх йир парте райкома хьалхарча секретара нов. Н. И. Костюченкос. Прениешка къамьлаш дир «Октябрьнефть» яхача НПУ партвома секретара нов. Нефедова, № 4 йолча профессионально-технически училища директора Гороховенкос, комсомоло райкома секретара нов. Горелова, иштта кхыбараш а.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОПАГАНДА — ЛОАРХIАМЕ ДАКЪА

Коммунизм хьалъеча хайа дIадо технически пропаганда дегIайоалаера пунах дикагIа пайда эцара дIадех ларте. Болхлойн инженерно-технически болхлойн творчески хьинар айзара а боахамаш дегIалаххара планаш кхоачашъера а боккхача лоархIаме я технически пропаганда.

БелгалдаккхIа деаш да бурув тоначем мехкдаьтт доакххачем ер доацаш а метаргдолаш да ала йиш йолаш хIама ца хилар — укххаьа массала а лоархIаме да: технологе дешаш, механикех пайда эцар, оборудовани, керда техника балха юкъеяхьар, автоматизацех комплекски механизацех технически пропаганда вIашттIехьаьккхар.

Семилеткен шера планаш кхоачашъеча дика толамаш даьхад Сунженски нефтепромысловни управлене мехкдаьттахоша. Цу гIуллакха доккха новкъестах дьы «Сунжанефть» НПУ партийни, профсоюзни организацешa еш йола технически пропаганда.

Технически пропаганда еш доккхий балхаш ду 200 совгIа сар тулоагIаш йолча «Сунжанефть» НПУ Iилма-технически общества юкхьанцарча организаце. Цунна юкъе ба инженераш, техникаш, гIулакхера нах, производства новатораш. Болх беш я геологе, бурув тохаре, мехкдаьтта даккхара, механически, экономически, энергетически дих секци. Цул совгIа, мехкдаьтта промыслашка, Карабулакски бурув деттача конторе скважинашта капитальни ремонт еча участке НТО, кхоъ юкхьанцара организаци а.

ГрозНИИ болхлоша цхьан лоархIамерча дешашка хьежий геологе секци. Укхаза вай Заманкула, Карабулак-Ачалухе мехкдаьтта доаккхача меттигашта кхача анализа итогий конференци.

НТО юкхьанцарча организаце бокхха болх беш я общественно-конструкторски бюро. Цу тайпара бюро 4 вIашагIъеллай: мехкдаьтта управлене, бурув деттача конторе, № 1 йолча мехкдаьтта промысле, скважинашта капитальни ремонт еча участке. Масала, шера 11 предложени дийчьай бурув деттача конторерча общественно-конструкторски бюро. Царна юкъе да шин дисах долча остана разработка яр, утяжелителех новатIа пайда эцилга балха юкъедахьар, сульфит-спирта барда кхачбеш йола установка вIашттIехьаьккхар, кхыдараш.

Администраце мога а аь хIана балха юкъехухьаш я уж. Масала, тIоанашка чуххийта моталья Шохиа, газобензинови заводера дIаухх, МалгIабекора, Горскера хиш. № 1 йолча масосне проект оргаккхаро 40 эзар сом пайда бербе, хIаьта из хьалхьа йоакхиита сих а дергда. Водопроводашеи нефтепроводашкей пайдз эцара цхьацнайолча скважинашкара хьалъахой 3300 метр турби.

Бокххача мехкдаьтта дукхха предложенеш еша йола 61 творчески бригада вIашагIъеллай «Сунжанефть» НПУ предприятешка. БелгалдаьккхIача кхоачам бела да НТО 161 члена 1964-ча шера 278 рационализаторски предложени ялар. 433 эзар сом пайда а беш, балха юкъейхьай царех 190 предложени. Технически пропаганде дикаа дакъа лоацаш я «Сунжанефть» НПУ технически кабинет а. Укхаза массала а мерадерга мехкдаьтта техникех лаьца дола керда брошюра. Листовка. Йолаш я мехкдаьтта оборудоване моделаш, тайп-тайпара схемаш, сурташ, экспонаташ.

Цхьабакъда, технически пропаганда дакъера тха йола хIама вIашттIехьа а да, хIаьта, еррigача торенех пайда а яйцаб аьна а ала йиш-м яц. Цхьакха а лекци йийнаш цхьаболча инженерно-технически болхлоша. ЛерттIа леладен дац рационализаторий опыт дIа-юха йоаржаета а.

Технически пропагандера кхоачамбоацараш шиа ханнахьа дIадахаре семилетка план ханал хьалха кхоачашъера доаттабеча къовсама новкъостал дергда тхона.

А. БАКАЛЮК.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕНЕ ЛЕНИНСКИ КЪАМИЙ ПОЛИТИКА КОТЪЯЛАР

Пачхьалкхе халкъаш дегIаьхара капиталистически стади я юташ социализмага деза йиш хиларах йола ленински идени вахаре негаши нийсен хилара дола теша да вай республика, не иштта тешал ду КПСС ленински къамий политика котъялара а.

Революци яльетхь Нохчечен ГIалгIайчен, Къилбаседа Кавказа кхыйола районаш а санна, экономически а культурни а хьалъе тIехьайиса, дегIаьхара капиталистически стади чакхъяккханза йола, родовой быта а патриархально-феодальни а гIулакхаш долаш, шоай къамах пролетариат йоацаш яр.

В. И. Ленина хьалхе а лелаеш парте оттайир СССР хьалха тIехьадиса хиннa халкъаш капиталистически боацача новкъа дегIадаккхара Iалашвате йоккха программа.

Кавказа республикашка къамий строительства лаьтъера парте стратеги тактикан керттера бахьханаш белгальлхай В. И. Ленина Кавказа коммунисташка не яздьча дукххача письмош тIа.

Революци котъяьллачул тIехьагIа партеша хьалхашна оттача этара хьалхарчерех цхьа декхар дар къамий паччахьалкхе хьаяр. Из шиа тайпара гIулакх дар.

1920 шера вIашагIъелаар дукха къамаш юкъе долха Горски ССР. Къилбаседа Кавказа къамий автономеш хьахилара хьаллара дагIа дар из. Цу республикашка къамий башхалорех яхаьча административни округеш дIахо йодача хана яхар РСФСР автономни областаш, иштта 1922 шера хьахилар Нохчий автономни область, 1924 шера — ГIалгIай автономни область. 1934 шера вIашагIкхийтар Нохчийн ГIалгIайн областаш, хIаьта 1936 шера 5 декабре Нохч-ГIалгIай автономни областах Нохч-ГIалгIай АССР хилар.

Социализм хьалъеча шерашка оалангаро социально-экономически хуцамаш хилара хилайна яргIоаца политически форма яр нохчийн гIалгIайн халкъий къамаш советски паччахьалкхе.

Коммунистически парте ленински къамий политикана хьалхье а лелаеш, эрсий болхлой класео новкъостал а деш, дегIаьхара капиталистически лагIа а дита, социализмага даьлар нохчийн гIалгIайн халкъаш. СССР-е социализм котъяларо кхы а чIоагIагIа кхотадир халкъаш, тайп-тайпарча къамех бола къахьегамхой, цхьа дезал бир царех. Шаьлар къамашта юкъе хьалха лаьтта моастагIах, вIашш ца тешар, хьахилар халкъий доттагIали къамашта юкъера вежарашха дола гIулакхаш.

Социализм котъяларо чIоагIйоа советски къамаш паччахьалкхен экономически лард, хьадир из дIахо дегIаяра эша хьал. Къамаш паччахьалкхе йIаьхийча культурни вахара лард а. Къамаш шоай лоIаме вIашагIкхетарахи цIаьаш хинна дIаоттарахи бола тешам ба яхача В. И. Ленина указанеца хьалхе лелаю парте. Цудухьа КПСС XX-ча съезде хьадда харцахьа лаьрхIар Сталина еш хинна совлен йола централизаци, советски республикашта кIезигача хIаман тIехь доал делга, совоин республикашкай боъьонаш готьяр. Съезде чIоагIа харцахьа лаьрхIар Сталина ленински къамий политика вочa оагIорахьа толхаеш нохчарча цхьадолча къамий автономи сагаца дига ца йолаш ше дIаяккхар.

Сталина культ личность йолча хана йоаль дIаьккха хиннa нохчий, гIалгIай, балкарой, карачаевий, калмыкий къамий автономи юхаметтаоттабир Парте XX-ча съезда исторически решенеех КПСС ЦК-ан Советски правительствах. Цу исторически мероприятеша новкъостал дир СССР халкъашта юкъера тешам кхы чIоагIбара, царна юкъера доттагIал чIоагIдара, вIашш юкъе латта гIулакхаш шердара, дегIадоаладара.

КПСС Программа тIа малххара къамашта юкъера гIулакхаш леладе доккха новкъостах дергда къахьегамхой интернациональни уIлаца кхетабара, националистехи шовинистехи юхелисарашта духьал лоаттабеча къовсама.

«Шерра йоаржаль коммунизм хьалъяр, — йоах КПСС Программа тIа, — СССР къамашта юкъера гIулакхаш дегIадоаладара керда этап я, из эрсаш я дIахо а къамаш гарга долаш хиларца, цар йиша йола цхьоагIо хьаллиларца».

Производства Iалашвате чIоагIа дегIаяро, керда промышленни центраш яхаро, целинни лаьттанаш дерадеpзадаре, массе а тайпа транспорт дегIаяро баха нах дIа-юха ухилга а цар вIашш леладу гIулакхаш а шерду. СССР-е дахача доккхийча а кегийча а къамий цхьатарра боъьонаш хилара, цар вIашш вежарашта гIулакхаш лелaдареш новкъостал доаттадареш хьале хIара халкъа материальни духовни хьаштам кхоачашдеш хилара тIа-тIа дукхагIа баьбу союзни автономни республикашта а областашта а юкъерча доазоний хьалха хинна лоархIам. Коммунизм хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсамо барттайна цхьа дезал а бийна дIаоттаду вай мехка халкъаш.

Къамаш вIашш гаргаезара процесс чакхйгаьнх, эттара хьалха коммунизма материально-технически база хьаьяра тIехьа лоаттабеча къовсаме. Республика экономически дегIаяр хьахиннад дерригача советски халкъаша вIашш юкъе вежараш дола гIулакхаш а вIашш новкъостал а дарах.

Нохч-ГIалгIайчен промышленни продукци Советски Союза массе республике кхачча па Iеш, доазол дехьа а кхоач. Шиа аргIаца вай республике а кхоач предприятешта эша оборудовани, промышленни а кхачам а товараш. Вай республика промышленноста керттера доакъош — мехкдаьтта даккхара из чакхдаккхара, мехкдаьтта хими, машинаш ю предприятеш хьахиннай дерригача советски халкъе новкъостал а деш.

Районашка керда хьаьча промышленни предприятеша йиш хулийт нохчехи гIалгIаехи болча нахах бола болхлой а инженерно-технически болхлой а дукхагIа хилийта.

Республика юрта боахаме дикка дукхагIа дIадув алат, чIоагIа пайда луш йола культура—шекара свекла, Наурски районе йихлай комсаш делаю йоккха база.

Дукха къамаш дахача Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, дикка толамаш даьхад экономикан культурен дегIайоалаеча. Семилетках дIадаьнначал яхх шера промышленни производства боарам 1,9-за даккхбениб, шера юкъера лаьрхIача 10,9 процент тIа а кхеташ. Районашка промышленность дегIаяро, юрта боахама структуре доккхий хуцамаш хилара, юртара культура лакхъялара чIоагIа сихъю нохч-гIалгIай юрта бахача наха юкъера интернационализаце процесс. Дукхьал 1957 шера Наурски районе баха вера 9 эзар нохче, царех дукхагIбараш комсаш лелаеча совхозашка болх беш ба. Цудухьа вай заводашка, фабрикашка, гIишлош хьалъеча, совхозашка, колхозашка, дешара заведенешка, учрежденешка — массанахьа а дукххача къамех бола, цхьа дезал санна вIашш тоаш бола нах ба.

Доккхий а кагий а къамаш вIашш гаргадоах культура дегIаьхара процесс. Цхьа ха яр Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой беррига а хIана бац аьнна дешанза болаш. Иштта дар из дерригача Къилбаседа Кавказе а. 2 процент нах мара бацар дийша. 1914 шера школашка дешаш 13 эзар сар мара вацар, хIаьта ерригаш а шиъ мара яцар юкъера школа. Хьехархой беррига а 378 сар вар.

Культура дегIайоалаяра хьалъе Iалалмате доккхий толамаш даьхад цу хана дешаш Нохч-ГIалгIайчено. Республике бахача цхьа миллион гарга болча нахах хIара кхоалагIа вола сар дешаш ва. Укх шера болх беш юкъарча дешара 466 школа я, цар чу дешаш, 209,6 эзар сар а волаш, царех 132 эзар бер нохчийн гIалгIайн да. Болхлойн юртарча кагирхойн 84 школе производстверча балхах а ца волаш дешаш ва 16 эзар къона болхло, гIулакхера сар, колхозхо. Тайп-тайпарча къамех бола 10 эзар хьехархой ба республике хьехаш. Институташкеи юкъерча специальни дешара заведенешкеи дешаш 22,9 эзар студент ва.

ХIаьта республика халкъа боахаме болх беш лакхера дешар чакхдаьккха 14 эзари юкъера специальни дешар чакхдаьккха 19,7 эзари специалист ва. Республике бахача наха 410 эзар совгIа газети журнали яздьд, хIама ца эшаш политически изданех ахаш юрта боахача наха ма йий.

КПСС Программа тIа белгалдаьккхад «социалистически обществе къамий цхьатарра политически боъьо хиларах совгIа хьалъй советски къамий паччахьалкхенаш, дIадаьккхад къамача строях юхедиса хинна уж экономически культурин тIехьадиса хилар».

Искусствах литература гIоръяьна йола произведенеш дукхьал цхьандадолча къамий произведенеш а хиза исаш яц, дерригача советски халкъа дукха еза произведенеш а хиле дIаетт уж. Ала а доагIаш яьнад поэта Яндиев Джамалдина творчествах: — Поэта уйлаш образашца шоаех дIакхийттар вIаьхий вертва, аьнна. Иштта ала доагIа нохчийн гIалгIайн кхыча поэтий, писателий творчествах а. ЧIоагIа хаз баьб советски общественносто М. Эсамбаева халтара искусства а.

ЧIоагIа даьржад республика районашеи горадашеи художественни самодеятельноста концерташ уттадотта, Къилбаседа Кавказа халкъий хоровойн музыкальни искусства фестивалаш хулаш.

Дукха хIана даьд парте Советски паччахьалкхенои деррига меттан дегIадоаладаре, наьна меттала дешар хьоацара. Революци яьнначул тIехьагIа шоай меттала дола йоазув а дешар а кхачир 50 гарга дола халкъега. Наха шоай наьна меттала а ю, ханх а ю культура. Бакъда, къахьта гуш да, вай бир санна боачо дукха къамаш дахача мехка уж вIашш гаргаоаш бола юкъера цхьа метт хила безилга. Иштта метт ба эрсий бар.

Вай вахара юкъе цхьаницха меттий яц эрсий метт берипто вахинли ца кхоачаш: экономика, культура дегIайоалаеча а вIашш йовзийтача а кхоач из, литературан искусствах декадашка, цIей деча, фестиваляш еча, Iилма дегIадоаладеча — массанахьа а кхоач из. Цудухьа дерригача къамий шоалагIа бола наьна метт а хиннa дIаеттаб из, цудухьа дерригача къамашта шоаш раьза а долаш Iомабу из. Эрсий метт Iомабаро нохчийн гIалгIайн эрсий вIаьхийча культурага а дунен йоккхача культурага а боах.

Дукххача къамашта хоаш бола цхьа метт хиларо аттача доаккх коммунизм хьалъера доккхий декхараш кхоачашдеда.

Парте беш бола беррига идеологически болх санна, къахьегамхой интернационализма уIлаца кхетабар коммунистически обществе толайтa хьалъера ниа бола фактор я.

С. ДЖУГУРЬЯН,
Нохч-ГIалгIай педиститута доцентапIволо преподаватель.

Грозненски ГАРО завода нов. Конопелева кулгалдеча механически участке нагахьа бокхкле вац милъкхоъ балха говзал йоацаш. Цудухьа вIашттIехьдоал цар лакха къахьегама толамаш даха. Валови продукци арахецара март бетта план 109 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа массеха эзар сома маьха продукци арахийцай участка коллективо. Укх бетта уж къахьегама темпаш кхы тIа а лаккхеш къахьегаш я коллектив. Хьалхарча ах бетта план тIехкхоачашъяьй цо.

ЦхьоалагIча найпа сийленца накъа бахара валови продукци арахецара бь бетта план кхи ха хьалха кхоачашъе перхI тха участкерча болхлоша, — йоах участка начальника нов. Конопелева. ХIанз из болх дикка кхоачамбеш ба. Дукха болхлой ба дига цхьанкха сакхат доацаш продукци ара а хецаш, хIаналехьа бь бетта план кхоачашъяь. Царех ва токарь Мусаев Авалу. Шиа сменани норма 160—170 процент кхоачашъю цо. Коммунистически къахьегама ударники, торсовета депутата ва из.

Сурта тIа: токарь Мусаев Авалу.

И. Плиева сурт.

25 градус шелалах еш йола операци

Катаракта — бIарга цу йодача сурдаваккха юкъаьрло а еш, хрусталика тIа марх йолар. Из хила хиначчь наха хIана бIаргагаа, алхха серпалонех боадо къонстве морж не тая хилац уж. Нагахьа саина морж йийнила хрусталик дIаьккхача, пIинкха дерттIа хIана гуш хул сар, Цхьабакъда, бIарг-сьйнаш хиладе не дац-м хул ий.

Катарактах цинача хана морж йийнила бIарга хрусталик дIаьккхаш ен йола операци готтера чоалхай, йиш операци я роговица тIа даьча дакьъагача хоадалта гIолла лаьрхIа цу гIулакха хьахьо инструментий новкъостала хьаео хрусталик. МохагIа дакна а цхьа хIана лоарзагIа доалъ, кхача Iенакъа хьасапра дегI доахде тарлургда хирурга. ТIаккха бIарга-са сийрдадаккхара меттел, дамаи бIаргаш дайна вусаргва сар.

БIарга хьовсалла воздействи а еш, хрусталик дIайоаккхаьга аттагIа хулийта химически хIамаш юкъейоалдо-хьайинаб дораш. Цхьабакъда, гучадьлинад уж химически хIамаш гоаккхьарча тIакхашта зене хилар. Цу метода меттех юкъейоалдай криоэкстракци — гIорa а лйта хрусталик хирургически инструментаца тIалатийта. Юхье бурнат а яIIаш кхоалама формехьара металлически экстрактор хьалхе шелйолийт углекислоти метановa спирти вIашагIа а теха хьалъча смеса чу. Цуна шелах 79 градусага дIакхаьчача, хирурго сихха из дIачуйоакх чопа. ХIаьна из дIачуйоаккханехьа а гIоре а йийа экстрактора тIалат хрусталик.

Цхьабакъда, из метад а доккха кхоачамбоацар шийха доалаш я. Инструменто юкхьанцара температура сов лоха я, цудухьа из кхерама я гонахьарча кхыча тканашта.

СССР Iилмай Академе полупроводникий Института термоэлементий технологе лабораторе кулгалхочо Евгений Коленко полупроводникех вIашагIъеллай криоэкстрактор. Цу вIашагIача холодильнико йиш хулийт операци еча дакъа тIа цунна эттара аьттув болашагIа йола температура сихха хьае — Цельсех 20 — 25 градус шелал. Массеха секунда холодильникаx нагреватель хида а йиш я. Цу гIулакха аьхха тоха нестан хуыш мара беза. ХIанз хирург кхера везаш вац: нагахьа саина операци еча меттиге экстрактор пийса тIа да отте а, дыьнна гIалат атта тоаде йиш я.

Управлене блокахи авторучкал эIазига мара йоккхагIа йоацача экстракторахи латт холодильник. Холодильника доал — 65 грамм.

Полупроводникови криоэкстракторши дукха а серех арахеца йолаеннай медицински техника предприятей «Красногвардеец» яха ленинградски объединени.

Юрий КОПТЕВ,
АПН корреспондент.

«СЕРДАЛО»

3-гIа агI.   17 апрель 1965 шу.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВЬЕТНАМЕ МАШАР ОТТАБАР ДУХЬА!

Дерригача дуьнено эгIазло доьцаш варцдоаккхаш я Индокитаера американски агресси. ДРВ-цара дов сонадар дIадех дуьнен халкъашта юкъерча общественносто. Вьетнаме-ра американски агресси соцавр дIадехаш йола резолюцеш ух Парижерча США посольстве.

ТIома тIа дакъа лоацаш хиина а тIом тIа илен хиина а барий къамаш Федераце моттигерча организаце Сена яхача департаменте съезда 700 делегато американски посольстве револоци яхьийтарах хьаца хоам бу «Юманите» яхача газето. Вьетнама Демократически Республикана духьаларча американски фецарча довна эгIазло кхайкаю цу тIа. Машар оттабара мел эшар дар хьадех шоай резолюце тIа Крезо металлургически заводий (Централаи Франца) болхлоша.

«Вьетнаме машар!» — цу тайпарча лозунгаица шведски столица централаи улицаIа чакхбаьлар бIаьш стеголыцаш — машара тIехьа латтараш.

Йовкха митинг а яь дIакъаьстар уж.

Митинга доакъашхоша тIаийцача протеста резолюце тIа белгалдоаккх США военщина дохьаш доаллача вещеставаца Вьетнаме дов дароп ДРВ городашка бомбаш чуеттарои Къулба-Малхбоален Азе теса ца Iеш дерригача дуненна а кхерам тIатуьсаш хилар. Вьетнама хьакъехьара женевски соглашени кхоачашъяр, сихха тIом соцабар, американски бIу арабаккхар хоадамболаш дIадех револоце.

«Нью-Йорк таймс» яхача газетага яздаьча шиъ писмо тIа США правительствана цо лелаю интервенционистски политика бахьан чIоагIа критика ю исторе профессор волча Стотон Линдас. Джонса Гопкинса университете президента Джонсона даьча къамаьло США Вьетнамацара гIулакхаш харц ларда тIа леладен хилар хьахьохар белгалду Американски Iнивахочо. Малхбузен Вьетнаме нийкха дов цига граждански тIом хиннаболлаше а нацистски Германе хинначох тарра доа тIемаца чубаккар да яхаш дуьц хьалха санна президента. Къулба-Малхбузен Азерча, американски политика бахьдар моттигера социальни револоци дIалоккхара газаш юкъелхьарах, иза барах наналмах латт, хIаьта Меконг яхача хи тIара дальти правительство (Къулбехьен Вьетнама Марионеточни правительство. Ред) фигони лист санна варварство къайлакххахьара лелайора яхаш дуьц дIало Линдас.

Бухарестерча писатела цIагIа митинг хилар румынски писателей. Цига США агрессиви гIулакхашта духьалара шоай протест дIакхайкабир цар.

1954-ча шерара женевски соглашене тIа яхараш кхочашдар, теттара сиха американски агресси соцаар дIа а дийхар турпалча вьетнамски халкъагахьа шоай хилар дIа а кхайкадир румынски писателаши.

Вьетнамски халкъ хьалдоацаш йола митингаш собранеш я Болгаре а.

БТА агентства хоам беча тайпара уж тайпа митингаш хиннай Коловградски автомобильни заводе, Либольски текстильни комбинате, Тирново, Смолен, Торговиште яхача городашка.

Пресса Латине яхача агентствас хьаьвииача тайпара къахьегамхошка, мехкий дерригача халкъашка хьача кхайкарала тIа США агрессиви политикаяк духьала къовсам доаттабеча южновьетнамски партизанашта, Вьетнама Демократически Республика халкъа гIулакхаца вовкъестал дара тIаьхьеж Мексикански компарти.

«Шоай вортамуккьале бахьан къовсам доаттабеча е шоай лелане хилар лоралеча дерригача халкъий гIулакх шиъ гIулакх лоархI Мексикански халкъо».

Вьетнаме беча тIема США тIема низаша Японерча базех пайда эцийта дIадаьккхар мехка правительствагара хьадех Японе Социалистически парте аьлар социалистически парте ЦИК-а организационни отдела заведующе Эдие, прессконференце ше къамаьл деш. Эдис белгалдаьккхар, Йокосука, Окинаву, иштта кхыйолча а японски территоре тIарча Вьетнамера тIом шербара лаьрхIа йолча базех США пайда эца торе хулийташ дола кхераннлен японо-американски договор, Японе тIема юкъеозара кхерам болаш да.

(ТАСС).

ВИЛЬСОН США ВАХАР

НЬЮ-ЙОРК, 15 апрель. (ТАСС). Шин дийнахьа визит а йолаш ВIашагIкхийттача Штаташка вера английски лейбористски правительства премьер-министр Гарольд Вильсон. Из шоллагIа визит ю Г. Вильсона Вашингтоне ше Iаьдала верте эттача ухх ях бетта.

Моттигерча обозревателаша яхачох, Вильсона США президентаца Линдон Джонсоньца Вашингтоне переговораш е лаьрхIача кертерча дешаех хургда Къулба-Малхбоален Азера хьал. Из — со Вашингтоне вара бахьанех цаI, аьлар Г. Вильсона нью-йоркски аэропорте хиннача импровизированни пресс-конференце.

Британски премьер хIанз малагIа хьаьда йола предложенеш яйца Вашингтоне вахав хIанз ухх сахьата хоаш дац. Цхьабакъда, дерригa а чулаьца аьлча, цо леладер хоаш да. Вильсона дика хьахьехар, йоах «Нью-Йорк таймс» яхача газета обозревателa Джеймс Рестона, президент Джонсон «раьза хургволаш» дола хIана ше дерг ца хилар.

Моттигерча корреспонденташа белгалдоаххачох, Къулба-Малхбоален Азе проблемал совгIа, Вильсона иштта безам ба шиъ правительства финансови гIулакхаш дуьца а американски долларий новкъосталша английски стерлингий фунт чIоагIъе а.

Моттигерча комментатораша йоах, дуьнен халкъашта юкъерча валютни фондатара 1 миллиард доллаpгара 1,5 миллиард доллаpга кхаччалца лохалург ахча деха йиш я Вильсонан.

ХО ШИ МИНА ЗАЯВЛЕНИ

ХАНОЙ, 15 апрель. (ТАСС). «Кхы тIа а этташ эзараш американски эскараши сахтийг бахнийта а шоай мехкий — сателлитий керда бIухаш зуламерча тIема юкъеоавар духьа чIоагIъIа оарцагIйовла а тарлуш ба США империалисташ, цхьабакъда, вай эскар а халкъ а кийча да царца къовсам лоаттабе а уж эшабе аь. ДРВ президента Хо Ши Мина из аьлар республика къамаи собране тIеххьарча сесе ше къамаьл деш. «Вайна дукха беза машар цхьабакъда, тIемах кхерац вай. Вай кийча за шоай Дай-мехка лоIам, паргIато, территори бIарчах лоралр духьа американски агрессораш лелхабе», — аьлар Хо Ши Мина.

Вьетнамера американски тIом шербарц плаьаш чакхъярг ца хилара ше дог тийша хилар белгал а даьккха, Хо Ши Мина дIахо аьлар: «Вьетнама Демократически Республика правительства цIаьхха а массаеза теннаме дIакхайкаду Вьетнама лоIам, суверенитет, цхьагIо, территори бIарчах хьада лоралрах латташ йола чIоагIъIа позици шоай хилар. Вьетнам цаI мара яц, вьетнамски халкъ а цаI ма. Цхьанна а бокъо яц вай халкъа цу эзача бокъонка тIакхувда. США империалисташа Женевски соглашенеш лархIа а уж Къулбехьен Вьетнамера арабовла а беза. Уж да аьхха ше цаI мара доаца, шиъ новкъосталца Вьетнамера тIема проблемаш къовстаергйолаш. 1954 шерара Женевски соглашенеш кхоачашъяйтаргйолаш, Индокитаех Къулба-Малхбоален Азен мехкашка машар лораберговлаш дола гIулакхаш. Кхы тайпа решени яц. Из да США империалисташта вай халкъен правительстван душ дола жоп».

Ше къамаьл деш президента лаьта мах бир Советски Союз вовсоциалистически мехкаши латташ долча вьетнамски халкъа вежарашта мутIахьа хиларен цар цунна деча новкъосталeн.

М. Мизиев

ТIУЛГАША А ДУЬЙЦУ

Со лаьчу вагIура яху
шарчу лекка,
Кокъаца тидам беш,
тIулгаша кьейкиа.
Дай баьхна гIирваш а,
дахнарг а доазош,
Цу тIулгийн тархашна шай
питт скьабийцa.
Хьон бин кьо, сан Дайнехк,
кхаьчу кинахь,
Йоаху а хьай доцуш,
бIарзбелла баьхна?
Нъайнайна аьгкачу хьан
тIуигаш баннахь —
ГIуш ду-кх лаамаш сан
дайнаа кььчнарг...
Чкиннаш дIайицкоча
хIиттаина кашиш: —
Уьн ду-кх хатI кIорга
наднна йода.
Ас йоьнна цуьнца хьан
къайлора чаиншаш,
Эль-бахи а, къийсам а —
бIешерийн айла.
ДIадахнарг кхьинаца тIулгашка
дуьйцуш,
Ларнна ладоьгIича, ас хаза
сайоа...
ХIара ю дай баьхна кхо-кортан
уьйтIа,
Заманно тоIийна-кху тIаьхь и
бала.
Йиранцу хьан чаннийн ларх
со вахча,
Ге, цIийца лайнна, хьан
хIора агIо.

Ас лаьчу ишх тоьча
охьахоаш аз а,
Дуй тоьна айднна цIийн
доаха тутал?
Замано да лато шу ооттош
мирдеш.
Сеат сана хIиттина,
сан лачки лаьмаш.
ДогIуца а мхоа гуттьяла
маршаш,
Четаршка хIиттина, шун
болашъ лаьтта.
Къуонкхийн даг-айла
гуйнна повашаш,
Со вогIу шу хоттош —
дайн хила чIагIо.
Хьета дац ас аьшаеш лекхa ду,
аьлла.
Дегаа бен нирош бац
накъостийн агIо...
Лермонтова сирла дош сан
кхийни тохнаш,
Кхуаьхь сан хьахьайа —
сан хьоме Коста
Лоппа, аьрц айдина,
паргIато хьтош...
Цу шаьнге куьг долло
Длахмиардин ваьгIу.
ПаргIато лоьхуш уьш
кхуаьхь баьцна,
Сийлакхьа сан Даймохк,
мараьхьа хьайга.
Хьан хинчу йоахица айла
гуттьяра —
Ларор вай, накъостий,
несаи дош сьеда.

Общественность юстара хилча

Коммунизм хьаьхьечун моральни кодекса яхача бесса керда саг кхевара боккхача доархIахе я къахьегамхой Советий самодеятельни организацеш.

Назрани райони къахьегамхой депутатий Советеш юртий Советашкем цу тайпара йола организацеш яц ала йиш яц. 1380 саг чуноагIаш 121 общественни организаци я цу районе. Цига а кхувн доагIача берий гIулакхашта йола комиссеш, общественни порадоки социалистически законаш лорадук комиссеш, административни комиссеш, 328 дружинник юкъевоагIа 10 дружина, 102 сагах латта 23 товарищески судаш, 185 саг чувоагIа кхалнаьха советаш иштта кхы тайпа общественни организацеш. Юрта ерригa мероприятеш чакхъяхара моттигерча къахьегамхой депутатий Советашта новкъостал деш бола боккха общественни низ ба уж.

Цхьабакъда, къахьегамхой депутатий районни Советеш юртий Советашкен боагIача тайпара доархIаш бац цу низа, долчча тайпара аьлча, уж ерригa общественни организацеш теркал ца еш йитай уккхаш ше бахьаш долаш, царех цхьаераш болх беш яц, хIаьта юкъеймсараш а я кхаш къахата тIа дIаяхьаш хилар мара кхы хIаман гуьаха доаш а яц.

Социалистически законаш общественни порадоки лорадара духха бола бе декхаргйла яр депутата вав. М. Т. Жеребненко кулгалду комиссе. Шийца къамаьл деш цо аьнчача тайпара, аьхха цхьа организационни заседани яр мара, кхы хIама даьхац цун комиссе а. Цу комиссена бе Iалаьмаче дукха йола ба. Укх шера март бетта 27-ча дийнахьа хиннача организационни сессе вов. Жеребненко бакъахьа могамхар депутаташа юха а цу комиссена кулгалде.

Цхьаькха хIама даьдац райисполкома социальни Iалашон отдела заведующи йолча вов. Мальсагова Зара керте лаьттача кхувш доагIача берий гIулакхаш къестадеча комиссе а. Цу комиссе ше вIашагIъеллача хана денз цхьаккха заседани а яьц.

Во болх баьб райисполкома председатела заместитель вола вов. Мерзоев керте лаьттача административни комиссе а. Цо 1963—1964 шерашка кхоъ гIулакх къестадеш ерригa а шиъ заседани яьй. Укх шера хьалхарча кварталe вIалла вIашагIа а кхийттабац уж.

Халкъа образовани культурни гIулакхашта йолча комиссе а шийболх боагIача бовранагIа лелабац. Во болх бу райони дукхагIйолча культпросветучрежденешка а.

ВIалла болх бац улични комитеташа. Назрар-Керте 42 улица я, хIаьта укхаза 20 комитет мара вIашагIъеллац.

Иштта во болх бу товарищески судаша. 1964 шера алхха шиъ дов мара дийцадац цар. Цу тIа уж лелаш ише суде мара а дийцадац, хIаьта кхы 19 суде хIанзалца хьа цхьаккха болх а баьбац.

Кхалнаьха советаша а бац бе боагIача тайпара шоай болх.

Ала доагIа, 1964 шерен ухх дера мел беттей нарсуде дов а дийца кагий хулиганство деданрах 166 саг административни бехкенне эзар. Дерригa уж дохаш къаракъ меннача нахa а даьд.

1964 шера кагий къоалаш дарах Назрани-Вокзалера Грозненски берий приемнике — распределитель МООП — вилише 27 кхувш доагIа берааш доаладаьд.

1964 шера вачакхьалхиев общественни руапа лечкьадь къоалаш гучалдийнад районе.

Дукха ха йоацаш ТIой-Юртарча Гасаров Мусас мавре яха ха йоаца Самсанова йодаьй. Уж санна дола гIулакхаш уккхаза кхы а нийслу.

Къахьегамхой самодеятельни организацешка юха а шоай болх лертIа дIаболабайта декхарийла а къахьегамхой депутатий районни Совета исполкоми юрта Советаши. Зенера пйрча гIулакхаш районера дIададара, ширача гIулакхашта, къаракъ меларашта, хулиганашта, тунеягцашта, социалистически общественни доалахьен къоал дераита духьала къовсам доаттабеш, керда саг кхевара тIаберзабаь хила беза организацей болх.

Хьалха дIадахача шерашка дийнна гIалаташ ца а дуьлийташ къахьегамхой депутатий районни Совете, юрта Советий исполкоманка вIашагIъехкача комиссешка хьалхарча декхаренна а шоай болх лертIа дIабелабе беза.

В. СМИРНОВ,

республика Министрий Совета организационни инструктор.

Сийлахь-йоккхача Коталон 20 шу дизарга

«Хьаргиле йоацаш, унахопа боагъонца къахетама, эгара тIехйоло гуманизм йолаш хиларах — цаI мара йоаца награда» — уж дешаш яздьд «Флоренс Найтингейл» яхача медале тIа, Дуьнен халкъашта юкъерча Цlеча ЖIарга Комитета эгара лаккхегIарча награда тIа. На награда енна Советски Союзе ше саг ва. Царех цаI я Ирина Левченко, писательница, журналистка, тIемахо.

Дагалацал оаш, мехо кагадь керта чеш а долаш, доккхий доагаш бIаргаш а долаш йола кхьалсаг. Из таре, я цIагIера ведда вахача сакъердамеча кIаьнка...

ХIаьта из дуьнкхаешта йоаааш я. Радиоладув гIаpкхошта — вай хатарe нах буьцаш долча дуьцарехи очеркеш, дешараша — космонавтехи Енисей яха хий карадероадьрехи йолча репортажеш, хIаьта телезрителаша цо къамаьлаш даьд Америке, Африке, Германски Демократически Республике яхача хана бIаргадайнарех шийне хетараш дуьцаш.

Игарке наха дагадоагIаш да цIи яьнача хана цо бераш кIалхара иешта даьхар, Талнахерча геологашта цIаикха йицлургьяц эгара хьалха гучадаьмарий гIозал шоаца еъаш хиина из заьлза кхалсаг, хIаьта Ижевски совхозерча целинникашта йиш ца луш дукха ха йоаккхаргья арахьа кхашка йийзача цIера гонахьа дIахача сайренаша.

Дешараша чIоагIа дезаденна тIаийцад цун «ТIема шерий хьанъехьара повесть», «Танка хозийка», «Iаьпашна яха тохийтар духьа», «Нах—чухьелхар нотало», «ЮхавоагIа билет доацаш» яха книжкаш. Царех хIараце чу цул дига чIегIиг хьаьрах деза царна уж.

Цхьабакъда, Сийлахь-йоккхача Коталон 20 шу дуза ди гаргахкачача хана, са дувна безам бар, писателех журналистех дог а доацаш, салтечун дог да, хIана аьлча, Ирина Левченко — из салте, ветеран я.

Москве Ленински военкомате одача цхьан картонни напкана тIатоIадаь доал бесаза дала а дешна къхат: «Подполковника И. Н. Левченко личное дело». МоллагIа кхыпраш санна папка я из, чудоахнаш казенни документаш да. Царех эгара хьалхара документ «39-ча танкови бригадa цхьана гIулакх деш хилара тIагIолла старшинах Левченкох дальъ отзыв. Денал долаш салтен санитарни болхлои я. Дакъа лаьцад Малхбузехьарча фронтен Крымски хиннача тIемашка. Шозза оттаьй правительственни награда дойла аьша. Тулуччах ляккар дукха баьча тIеххьарча тIем тIа шийна човаш хиина йоалашехьа а, тIем тIа лозабаьча вахах кIалхара а валийта, старшина Левченкос шоай герзаш а тIехьа тIехьашкахьа дIавахийтар тиъаь итт салтен эскари. Из деча хана цо моастагIчун пулеметни расчет йоха а йир эсэсовец пaен а вера. Танкист хила безам болаш я. Аз из могаду. 39-ча танкови бригада комиссар. Кулг. Ха: 1942-гIа шу».

Цу хана барайтта шу даьнна яр Ирина. НийсагIа укх тайпара аьлча хургда: вуриетта шуи цу тIа цхьаьха тIема шув. ХIаьта тIема шу, из моалагIа дола «шу — кхаь шера метта» хиина Iац. Книжка лешарах довзалургдолаш, ер санна долча личии делaга кхыметтел бIаьниета хьежача а дизза дуьхьала доагIаргдолаш дац из. ТIема шу—уж Ленинградера бIаь метраш дIаьха вежарий кашмаш. ТIема шу — из воага Гостелло. ТIема шу — уж шоай новкоея а хьаьнагIа а хиина дIаэтта йийгаш.

1941-гIа шу. 23-ча июне Москверча Ленински районa Цlеча ЖIарга райкоме ера гIийлача легIара а йолаш нйслагIча классера дешархо. Ше фронте йохийтилга дийхар цо. Из юхь ца еш йитар, хоадамболлаш ан аьлар, цунга: йохийтаргъяц хьадах из! Цхьабакъда, хIаьта а яха-м яхийтар. Е фронте йохийташ е лаьца милицега маpa укх кабинетера аpаргьяц со, яхаш, шиъ лаьмата бий истола тIа Iобетташ латтача сага хиъ ца йича яьац. Из фронте яхар.

«Сай са саина сова дукха еза, са хьаесаpа нана! ХIанз сох Цlеча Эскара тIемахо хиннай... Тхоесаpа тIема задани кхоачашъеш хиннай. Хьабоалабир хьалхара доарахой.

Сайха тийша а тайша сайна тIадилача гIулакхах доиилал деш я со — алхха селхан мара хьа а миича кхьачалар тхо. Дагахьа долчча тайпара дIаьвьача, цIагIа салви марсхмигаш дахар а доацаш, йоккхий човнаш чIоагIа уизара-м я. Пхьарса хиина чов дIаехкача хана-м вIалла шек а йоацаш, сатийна яр со. цхьабакъда, доаpахочоа нерман хиннача човна сестрас йод хьекхача, увам в ца боалаш. цергаш вIашка а тоIаьль, уиахочо бийнаш дича кIезига дорта бIогорa баьлар са...»

«Гештделахь сона, ца ладеш со дукха гарах. Дукха яха са вала хьо, некъаьла гайнаац хьона со из ца деш. ТIом тIа хиннай со, вIалла ха хиинаяи яде.

Наии, са дукхалахарг, хьайна фуннагIа хоов а йоха ца йоаш. хиннача сатохаш хила еза хьо. Хьайна ма лой хьона со мича я а. хьаштдолчча минута сона фу тIакхача йиш я а. Бакъда, наии, со яла лерхIаш-м яц хьона. ХIаьта дагахьа сайна сона цхьа хIама хуле, — дешаш хилалахь хьай йоIо ухал хьо сел чIоагIа бIогорal».

КхоалагIа ди да дивизи гонна юкъера арайла гIерташ йола. КхоалагIа ди да цIий, уэамаш, Iоашаш маpa кхы хIама ца гу.

Колонна малхбоален гахьа йода. Дивизе тIеххьаре колонна. Цунах дIа а къаьста, тIехьашкахьа юхайода шиъ машин.

— Мичча яхаp уж? — яхаш хетт комиссарaга хьайийкача сестрас.

— Хьамалахь царга, йоI, дагакхабалахь уж шиъ. Дамнаи дагаллабалахь. Вай даха дисийтар духьа а боаргба уж.

Из царга хьенaиш я, шерна тIехьа а хьеиаш, малача мааьха Iаьдилах, бIаргех ии тIадаи а ца болаш елх из.

ХIаьта юхе Iохайна вагIа човнаш хиина лейтенант. Цо къамаьлаш ду Москвах, цIаIарча гIулакхех, шиъ даьх. Iалман болхло ве дага а кхоебаш, дос ше миштa кийчвора дуьц цо, хIаьта цуина дагадаьллар-м водвигаш елга дар. ХIанзчул тIехьагIа ах сахьат даьлча хьа а гIетта малхбузентахьа дIагIоргва салте — гонна юкъера шиъ низ жел кхоачар дьарга, по мамогга новкъостал дьарга. унхаза ярах из вIалла дехне лакиса йолга. Хови хилалахь кхы цхьаькха а — цунна шиъ нана геттара дукха езнага».

Уж цо фронтера яхийта письмош да, салтечун хьалхарен йиIагапиольница тIеххьарен письмош.

Июль бетта 22-ча дийнахьа, тIом хьайначул тIехьагIа бисза бутт баьлча, Смоленскена гаьна доацаш, Починок яхача города юхе тIем тIа эттар Ирина Левченко гIулакх деш хиина 149-гIа стрелкови дивизи. Дивизи духхьала тIем тIа этта Iаьзар — моастагIа юха а теха ше наступлени йар. Шин дийнахьа 20 километр хьалхашка яьлар из. Гитлеровцаш эгара хьалхара юхатохар, эгара хьалхара наступлени.

Танкови колоннаш тIема юкъе чулаькхар фашисташа. 150-гIа дивизи шийна чуйоагIаш хиина 29-гIа эскар гобаь тудерзадир. ТIемаш а деш, ворагIаьнна а ца хьовзаш гонна юкъера арадоалаш дар эскар.

— Човнаш хиннача нахах цхьаьцаI саг кIалвита йиш яц!

Колд, коача колд, маьхий сана дегIах Iетталу ира жагI, гаргаш... ЗIамигача кулгаша массе иха бувлалуш, селла чIоагIа хьалоац салтечун шинела качмат, массеха сантиметр дIахьалхашкахьа такх шиъ сага дегIанаш.

— Аллайита со, йишилг, со хIаьта а вета а хIама хулачара вьилиаш, — унам бу ворош кагьъча салтечо. — Со веза вa, дIавохьалургвац хьога... Iойиша, Iовдал, йоргья хьо!

«Беррнгаш а бIаь гIа. ЦаI, шиъ, кхоъ. Сангарга дIа мукъагIа а кхоачаре... ТIанкха-я эттагIа хургдар. ХIана детт цар герзаш? Ер-я доарахо ма вай... СихагIа, Ирина, сихагIа, хьо сихагIа ца хуле ер цIийна Iоедалургва... ДIакхоачаргья! ДIакхоачаргья! ДIакхоачаргья!»...

КхоалагIа ди да дивизи гонна юкъера арайла гIерташ йола. НIаьдъяларех а моцалла а бIогора ух корта. Лаьтта Iойиначa иттех минут йоаккх сакъетам чу а йоацаш уллаш. ТIаккха хьо юха а хьакхетаю Iа кIалхара баьхача доарахоша. Доккха Iалам тIакхаьча, гIойле яйна бола наx дIатIабоха машинаш тIа, дагадох: тIех мукъагIа боалалубалара уж. Машинаш хьле дIайолх, хIаьта хьо юха а жонагIата чуйоагIа. Човнаш хиинача нахах цхьаь-цаI саг кIалвита йиш яц, цхьаь-цаI!

— Йишилг, гIо де сона!..

— Сатохалахь, дукхавеларг, сатохалахь. Хоа сона, хьона човнаша лазар чIоагIа дега, хIаьта а сатоха деза, се ца тохача даргдац! «Сатохалахь. Ирина, сатохалахь. Да ма хьакха хьа, норта, хIана

ЦУН ВАХАРА ОАГIОНАШ

арабаха беза вайбараш, юхатоха беза немций — ца дIагIоргва вIалла а цавалар долалуча оагIорахьа...

«Аз сий деш вола профессор! Хьа воIах Iаьман болхло хилвизар. Цунна дагадаьллар водвигаш елга дар, хIаьта цунна карах яла а лар ше хьогаш хиина подвиг — ше вахаре цаI мара йоаца подвиг» — яздергда пхийтта шу даьлча писатела Ирина Левченкос, хIаьта хIана из хьалъура а нйкха хьийдa дIатIагIоргья хIанзoe чанх а нйкха хьакхаьчача машина. Из цунна дIатIаккоачаргьац. НIайхача, дегIала теIача талгIено лакха хьалъай а даь лаьттах тохаргда цун дегI. Iурра из хьанорайоагIаргья танкисташта. Хьамунъа доахаргда чIоагIа тоIаль автомат бе а йоаллаш дувладенна цун кулгаш, сакхетам чу йоалаергья...

ТIаккха юха а тIом болалургба, цо юха а йоагача танкашкара увзабеш аракхухьаргба доархой, тIатеIIаеш автомат еттаргъа доазол арахьара тIа а баьхна оакхарий хьисале хьуазача салташта... Аьхха ялх дж даьннaчул тIехьагIа мара арайргьяц из моастагIаша тессача гонна юкъера, иза бохарах гIоз а ювлаш дIатIагIоргья из сортировочна [illegible] лора, чIоагIа цхьа йиш охача хьисале кхайкаргья из:

— Лор, са а машина тIа бадаш доарахой ба Цар човнашта кьерча хIаммаш кхера ше санна чIоагIъеннай, цIий дотаденнад. Лор! Уж меца ба, хьога ба. Мала а дал а аш царна. Кхетий хьо, лор...

КIайбенна корта а болаш йолча кхалсаго бIаргашка хий а кхехна, дог а чIаьхка хоаттаргда:

— Цигара йоагIа хьо, йиIиг?

— ЙоагIа, — аьнна йоа хургда воилo, дог кIаьд а денна сакхетам чура а аьнна Iойожаргья.

ХIаьта Iурра цунна справка лургья моастагIчо го а баь чулаьцача районера хьа а баьха хьабоалабаьча доарахоех бIаь кхоалтигье бархI саг хьалха латтача эвакоотрядо дIанийцав, аьнна.

Иштта чакхбаргба Ирнас фронте баьккха хьалхара бутт.

ДIабаргба кхы а шиъ бутт, хIаьта из, ворох чов а хиина, госпитале дIахьоргья Из дарба а хиина цигара араяргья, цуи вIаштIехьдаргда танкови батальоне ше дIахьожайтилга. ХIаьта цхьа цхьаи баьнеча крымски бус батальон атане гIоргьа, цо букъа тIа доаллаш кIай эиг а долаш минаш ехкача аренашка гIоала цхьан сахьатаи ах сахьатаи ниъ бергба доарахой тIабадача танкана хьалха а аьнна йодаш. «Унахоица боагъонца къахетаме хиларах», — аьнна яздаьд «Флоренс Найтингейл» яхача медала тIа — Дуьнен халкъашта юкъерча Цlеча ЖIарга эгара лакхегIарча медала тIа. Боагъонна!

Цул тIехьагIа ше дж даьлча партийни собрани хургья, из парте дIаэцаргья.

«Яьй 1924-ча шера, шозлугIье цхьоалагIча шера нйслагIча классера дийнна яьнай. ЯлхалагIча шоле со даьза а хиина тIем тIа еъай. Комсомолка я. Дерригa а из да, кхы ала хIама дац са», — аргда цо гIойле ехха.

Цунах дукха дийцар дакадараш. Деррига вагара муаш а доахкаш волча лейтенанта дийцар човнаш хиина механик цу чура араваккха лекха кийчъенна йоагаш латтача танкана Ирина чу мишта хьийдар, мекхаш а долаш волча старшинаснукраиница, дийцар из «шайтIан доалла йиIиг», даггара етташ пулемет йоллашехьа а, текхаш болхача гIашлошта хьалха а хьина мишта яхар. Цун денал, къолекчал дийцар, цунна фашисташ мел чIоагIа гоама ба дийцар. ТIаккха цо кхетадир ер, 1942-гIа шу ше лекха даьнаха ца хилар.

ХIаьта цул тIехьагIа кхы а шиъ кIира даьлча цо пулемет а етташ юхатехар йоагаш латтача танкана тIаьхьача гIерташ немцаша еш йола атака. Контузи а хиина йолча стрелока-танкиста Ирина Левченкос шиъ машинана кIаьдйир гитлеровций пулеметни расчеташ. Цу хана цунна хоеш дацар цул тIехьагIа хиннача тIем тIа миклана тIаннйсъенна шиъ тали эккаргйолга а, хIаьта ше Iаьрждениен найдина довцача доалаш латташи кулг а долаш юха а гаьннарча тыле югаргйолга а.

Шиъ бутт баьннчул тIехьагIа мара араяланзар из госпиталера, бос баха, гIелъенна, лахаш санна эгаш уллаш цхьарс болаш яр из госпиталера араьннача хана. Киса доаллар тIема гIулакхах мукъаялийта тешали пенсионни книжкен. Пенсионерка! Мичаха, лораш а хул гIалат боалаш. Эгара кIезигагIа эше а ах шу яш кулг лелаш хилийтара. Дина да. Цу ах шера цо дешаргда, мичахьа а ца дешаш, аьхха танкови училище дешаргда. ХIара денна бокхийча хьенимашта тIаякха гIерташ хулар из. Массанахьа хоаш хиина жоп цаI дар: саха мехкарий хьайбац. Из кьерлуш яар. Тlеххьара а, бронетанкови бIуна командующе Федоренко кабинете кхаьчар Ирина. Цун геттара чIоагIа безам бар бокъонца йола танкист хила. Дав яр санна тIера юхь а йолаш волча цу кIайвеннача къонахчун низ кхаьчар йиIийна хьаштдар кхетаде. Цо цунах кхы а шозза добровалец а аьлар...

Сийлахь-йоккхача Дай-мехка исторе духхьашха хиина хIана дар из: танкови училище йоI хьомайир.

ДоттагIаша цунах оалаш махьелара, «цIакхха а лергйоала Ирина» юха а строе ера. Юха а — тIемаш, тIемаш, тIемаш. Юха а эгара халагIча моттигашка хулар лейтенант Левченко, юккьанца батальона штаба начальника заместитель йолаш, хIаьта цул тIехьагIа танкови бригада бувзама эсар йоалаш. Дукхьала из а Прут яхача хина берда йистошка, моастагIий мугIарешта юкъе гIолла чахх а нйкха вай бIуна накъа а яха дIакхайкадергдар:

— КхоалагIча Украински фронта гвардейски танкови бригада бувзама эсар я со, — аьнна.

— ШоллагIча Украински фронта стрелкови волна командир ва со, — аьнна жоп лургда полковника, тIаккха чIоагIа гIозаьнна а йолаш тIатохаргда цо: Хьайола барт баьнхийта сога, новкъост КхоалагIа Украински!

Цул тIехьагIа хургья ерригa эзаша хьаьлахь йола балкански городий улицаш, хургда Венгре хала тIемаш, тIеххьара а Одер! Одерал эгIахьа механизированни корпуса танкисташ мукъабоах Равенсбрюка тутмакхаш, — тIеххьара а Грабов яха немций зIамига городит — американски эскарца вIашагIкхетар. Уккхаза тайпа чура хьааралргья эрсий йоI, эсартанкист Ирина Левченко, хIаьта чIоагIа гIозабьнна болча, сувенираш чIоагIа хьаштдолаш болча американцаша дIабоакхаргба цун шинелах мел боалла чопилг! Салюта коталон таташ даьннанчул тIехьагIа, хьалха санна доацаш, эттача машарерча сетене Европа кхозза соманьяннанчул тIехьагIа цунна юха а, диналагIа хала чов ергья дIабаьха ца боалаш юхебисача эсэсовски фанатикаша.

Иштта йистебаргба Ирина Левченкона тIом. Иштта йистеяргья цун яхара къаьгача оагIонех цаI.

Валерий ПОНОМАРЕВ. (АПН).

МУЗЕЕ ВЫСТАВКА

В. И. Ленин ваь 95 шу дузача денна хетаь я республикерча краеведчески музее «Ленинн вай мохкие» яхача темах кийчъяь выставка. Вай мехка моттиге цIаккха вена хиинавеце а, ерригача Къилбаседа Кавказе, къаьстта Нохч-ГIалгIай АССР-е хиина событеш йовзаш хиинав В. И. Ленин. ЧIоагIа тервo еш хиинав из мехкадьтта Грознерча болхлоша лоаттабеча къовсама. Вай большевистски организацеца переписка яьй.

Музея экспозици я Грознерча Старопромысловски районе тиъаь шиъ дийнахьа хиина забастовкаш юццам а яхийола а, «Правда» газета тIа араьльнна хиина статьяш тIайолаш. Уж ерригаш кхийтта да.

Граждански тIом болча денешка вай мехка болх беш хиннача С. М. Кирова, И. Будуидзе, Н. Анисимова, С. Орджоникидзе, кхьбарий портреташ да экспозице тIа. Уккхаз да доаларовшта ахчаца новкъостал дезеа аьнна Кирова Кавказски краевой комитетата яздаь хиина письмо, доаларовшта шиъ бIаь миллион сом ахча дIахеца аьнна В. И. Ленина яйта телеграмма, кхыйола махьере материалаш.

Н. ЩЕРБАКОВ,

музее Iилман белхло.

ФУТБОЛ

ТIЕХХЬАРЧА СЕКУНДАХ

Тхьо эзар совгIа саг венавар селхан Орджоникидзе цIерахча стадионе «Волга» (Горький), «Терек» (Грозный) матче. Уж шаккхе а команда лидераш я — «Терек» шоллагIа моттиге, «Волга» — кхоалагIча моттиге. Белгалдаьккхи дезаш да цхьаьхи. Кхозза лайнача вай хьаьшашта цхьаккха бургац чутоха мегадац. ХIаьта «Терека» шиъ матче 4 бургац чутехар, шоай наIарашка цхьа бургац мара чу ца тохийташ.

Селханара матч чIоагIагIа йола команда белгалъе езаш яр. Из иштта хила а хилар. Хьалхарча тайма 22-ча минуте спорта мастера Жерзов Александра хьаенна бургац чутехар Косов Валентина (№ 9).

Цул тIехьагIа счет хувца гIерташ шоашта могар дир горьковчаша. Цхьабакъда, цар атакаш йохаю «Терека» защитникаша. Яьсса атакаш ярал совгIа кхы толам баккха меганзар «Волга» футболисташта хьалхарча тайме.

Футболисташ салеIа арабаьнначул тIехьагIа а цхьайола совле вай хьаьшашкахьа я. Хьалха санна ца хадаш атакаш ю цар. Бакъда, цох хIама хилац. ПхелагIча минуте Косов Валентина корта таха бургац хьалацар «Волга» вратара. Матч чакхьала иттех минут йисача хана дукхагIа шоай наIараш лораe гIерт «Терека» футболисташ.

Счет 1:0 йолаш «Терек» ноттргья аьнна хеташ бар футбол эзараш. Из нийса хиланзар. Ломмар чакхдало массех секунд йисача хана эттa сагIорахьара атака ю грозненцаша. Бургац Баранцевича я. Цо из чIоагIа горьковчий наIарашкахьа хьатох. Вратара нийсганзар бургац бе соцае. Цигга тIакхаьчача Ю. Дьяченкос (№ 14) А. Михеева метта лоазаш вар из тIеххьарча секундах чутехар шоллагIа гол.

Счет 2:0 а йолаш «Терек» ноттьлар. ХIанз вай футболистий 6 очко я.

М. МУСАЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ

ЛадувгIа

Радио: 6.30 — Кхапика болх беранте йола передача (гIалгIай меттала) 6.45 — Музыка. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.15—«Сердало» газета оагIонаш тIера. 8.25 — Концерт. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 16.05 — Промышленности болхлошта передача (гIалгIай меттала). 16.20—Музыкальни антракт. 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Соловьев-Седой музыка. 17.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.30 — Дунен тIарча капитализма кризиси болхлой класса революционни болами яха беседа (нохчий меттала). 18.00 — Москвера трансляци. 19.00 — «Театр микрофона хьалхашка» яха передача (эрсий меттала). 19.32—Нохч-ГIалгIай. музыка.

Хьажа

Телевидени: 18.25 — Художественни самодеятельности концерт (нохчий меттала). 19.05 — «Хи йисте» яха документальни фильм. 19.25 — «Сатирический объектив» яха телевизионни журнал. 19.55 Вераште дола кино. 20.15 — Пхийтта города юкъера матч. 20.25 — Культура университет. 20.50 — «Пачхьалкхенна зуламхо» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Цlечо фронтовиккий улица, 13. Телефонаш: редактора — 2-41-33; редактора зам. — 2-07-01; бахкетнахьа секретара — 2-48-18; партийни вахареа, промышленности, вартболанаш, аьнлой отделий — 2-38-72; корректорске — 2-09-30.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 13. Телефоны: редактора — 2-41-33; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-48-18; отделов партийной жизни, промышленности, сельскохозяйственного и писем — 2-38-72; корректорской — 2-09-30.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революции проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции 7/84.

СФ05231. Заказ № 2000